

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ І МАРКЕТИНГУ
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ, ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА
АДМІНІСТРУВАННЯ**

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ:
Завідувач кафедри,
д. держ. упр., професор
_____ Н.В. Бондарчук
« ____ » _____ 2022 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

**на здобуття освітнього ступеня «Магістр» за освітньо-професійною
програмою «Менеджмент» зі спеціальності 073 «Менеджмент»**

**на тему: УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ
ПРОЦЕСАМИ НА ВИРОБНИЧОМУ ПІДПРИЄМСТВІ**

Здобувач

Кузьменко О.В.

**Науковий керівник,
к.е.н., доцент**

Мельник Л.Л.

Дніпро – 2022

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет менеджменту і маркетингу

Кафедра менеджменту публічного управління та адміністрування

Спеціальність 073 «Менеджмент»

Освітня-професійна програма: «Менеджмент»

Освітній ступінь: «Магістр»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри: д.держ.упр., професор

Н.В. Бондарчук

«   »   20   року

ЗАВДАННЯ

на дипломну роботу магістра студентки

Кузьменко Олени Володимирівни

1. Тема роботи «Удосконалення управління інвестиційними процесами на виробничому підприємстві»,

керівник роботи Мельник Леся Леонідівна, к.е.н, доцент,

затверджені наказом ректора ДДАЕУ від «____» _____ 2021 р. № ____.

2. Строк подання студентом роботи – 07 лютого 2022 року.

3. Вихідні дані до роботи: річні звіти товариства з обмеженою відповідальністю «Колос» Покровського району Дніпропетровської області за 2016-2020 рр, виробничо-фінансові плани, діючі схеми організаційної структури та структури управління, основні економічні показники фінансової і господарської діяльності, бухгалтерська та статистична звітність, літературні джерела за темою дослідження.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань які потрібно розкрити). 1. Теоретичні засади управління інвестиційними процесами підприємств. 2. Оцінка сучасного рівня готовності ТОВ «Колос» до інвестиційної діяльності 3. Удосконалення управління інвестиційними процесами на виробничому підприємстві. 4. Висновки та пропозиції.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень).

1. Стратегічний процес управління інвестиційною діяльністю підприємства. 2. Динаміка результативних показників ефективності функціонування ТОВ «Колос». 3. «Дерево цілей» ТОВ «Колос». 4. Функція бажаності Харрінгтона. 5. Показники ефективності організації комплексу доробки та зберігання продукції рослинництва в ТОВ «Колос». 6. Показники ефективності діяльності ТОВ «Колос» з урахуванням пропонованих заходів

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання: «20» листопада 2020 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Пор. №	Назва етапів дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вибір теми і об'єкта дослідження, розробка плану і графіку написання дипломної роботи	листопад 2020	
2.	Збір первинного матеріалу	листопад-грудень 2020	
3.	Вибір і опрацювання літературних джерел. Теоретичний розділ роботи	грудень 2020 квітень 2021	
4.	Аналіз виробничо-економічної діяльності підприємства та написання аналітичного розділу роботи	травень-серпень 2021	
5.	Розрахунок та написання проектного розділу	вересень-жовтень 2021	
6.	Написання висновків та пропозицій	грудень 2021	
7.	Підготовка доповіді та ілюстративного матеріалу до захисту роботи	січень-лютий 2022	

Здобувач

_____

(підпис)

Кузьменко О.В.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

_____

(підпис)

Мельник Л.Л.

(прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

Тема: «Удосконалення управління інвестиційними процесами на виробничому підприємстві»

Дипломна робота магістра: 79 с., 4 рис., 24 табл., 77 літературних джерел, 2 додатки.

Об'єктом дослідження є інвестиційна діяльність підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних засад та прикладних проблем, пов'язаних із управлінням інвестиційними процесами на підприємстві.

Мета дипломної роботи магістра – подальший розвиток теоретичних положень та удосконалення методичних і практичних рекомендацій щодо управління інвестиційними процесами на підприємстві.

Методи дослідження. У процесі дослідження використовувались методи системного підходу та порівняння, на базі яких уточнено сутність поняття інвестиційної привабливості підприємства, виявлені недоліки існуючих методів оцінки інвестиційної привабливості підприємств; методи вертикального і горизонтального аналізу та коефіцієнтний метод при аналізі фінансового стану; методи експертного опитування та економіко-математичного моделювання для побудови альтернативного підходу до оцінки інвестиційної привабливості підприємства.

В роботі розроблено пропозиції щодо визначення рівня інвестиційної привабливості підприємства на основі використання узагальнюючої функції бажаності Харрингтона.

Результати досліджень дипломної роботи впроваджено в діяльність товариства з обмеженою відповідальністю «Колос» Покровського району Дніпропетровської області.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

інвестиції, інвестиційний процес, навколишнє середовище, інвестиційна стратегія, інвестиційна привабливість, інвестиційний проект, ефективність, окупність.

KEY WORDS

investment, investment process, environment, investment strategy, investment attractiveness, investment project, efficiency, payback

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ ПІДПРИЄМСТВ	8
1.1. Економічна сутність інвестицій, їх класифікація	8
1.2. Ключові положення управління інвестиційними процесами підприємства	17
1.3. Методичні аспекти ефективності інвестиційних процесів на підприємстві	26
Висновки до першого розділу	36
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА СУЧАСНОГО РІВНЯ ГОТОВНОСТІ ТОВ «КОЛОС» ДО ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	37
2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Колос»	37
2.2. Аналіз зовнішнього середовища підприємства	43
2.3. Характеристика інвестиційної стратегії ТОВ «Колос»	48
Висновки до другого розділу	53
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ НА ВИРОБНИЧОМУ ПІДПРИЄМСТВІ	55
3.1. Напрямки підвищення інвестиційної привабливості ТОВ «Колос»	55
3.2. Розробка інвестиційного проекту з організації комплексу доробки та зберігання продукції рослинництва	67
Висновки до третього розділу	76
ВИСНОВКИ	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	80
ДОДАТКИ	88

ВСТУП

В умовах ринкової економіки діяльність сільськогосподарських підприємств зумовлюється значним рядом чинників, ключовим із яких є залежить від ефективності їх інвестиційної діяльності. Інвестиції є ключовим елементом ринкової економіки, що дозволяє аграрним підприємствам нарощувати свої потужності та виробництво. Однак, зважаючи на рівень інвестиційної активності в сільському господарстві, вони наразі не є повноцінним рушієм економічних процесів так як: інвестиції недостатні, структура нерациональна та спотворена ціновими дисбалансами, показники ефективності обмежені різними організаційно-економічними факторами.

У сучасних економічних умовах власники капіталу мають багато можливостей для інвестування вільних коштів. Взаємне узгодження інтересів власника капіталу та його споживача вимагає використання особливих характеристик, які дозволяють сформулювати уявлення про ефективність проєктів, стан об'єкта інвестування та надійність майбутніх інвестицій.

Ряд питань з організації, управління, фінансування та оцінки економічної ефективності інвестиційних проєктів сільськогосподарських підприємств включені в дослідження українських та зарубіжних вчених, а саме: Бланк І.А., Вініченко І.І., Воронков Д.К., Гриньова В.М., Гудзь О.Є., Гудоров О.І., Єпіфанова І.І. .Ю. , Кислюк О.С., Кононова О.Є., Кредісов А.І., Кропивко М.Ф., Майорова Т.В., Мацибор Т.В., Пересада А.А., Стеблюк Н.Ф. та ін.

Метою даної дипломної роботи є подальший розвиток теоретичних положень та удосконалення методичних і практичних рекомендацій щодо управління інвестиційними процесами на підприємстві.

Основними завданнями були виокремленні наступні: дослідження сутності, та класифікація інвестицій; характеристика інвестиційної привабливості підприємства; аналіз організації інвестиційної діяльності

підприємств; дослідження рівня господарювання ТОВ «Колос»; аналіз сучасного стану управління в ТОВ «Колос»; розробка інвестиційного проекту на підприємстві; визначення альтернативного підходу до оцінки інвестиційної привабливості підприємства.

Об'єктом дослідження є інвестиційна діяльність підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних засад та прикладних проблем, пов'язаних із управлінням інвестиційними процесами на підприємстві.

Теоретичною й методологічною базою дипломної роботи є класичні положення економічної теорії, фундаментальні праці вітчизняних і зарубіжних вчених з питань інвестиційної діяльності підприємств.

Інформаційною базою виступали монографії, підручники, автореферати дисертаційних робіт, статті, збірки наукових тез, законодавчі акти Верховної Ради України, постанови Міністерства фінансів, фінансова звітність підприємств.

Методи дослідження. У процесі дослідження використовувались методи системного підходу та порівняння, на базі яких уточнено сутність поняття інвестиційної привабливості підприємства, виявлені недоліки існуючих методів оцінки інвестиційної привабливості підприємств; методи вертикального і горизонтального аналізу та коефіцієнтний метод при аналізі фінансового стану; методи експертного опитування та економіко-математичного моделювання для побудови альтернативного підходу до оцінки інвестиційної привабливості підприємства. Усі розрахунки проводилися у середовищі табличного процесора MS Excel.

Інформаційна база. Теоретичною й методологічною базою дослідження стали діалектичний метод пізнання, економічні закони і категорії, нормативно-правові та методичні документи, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених

із загальної економічної теорії, проблем формування стратегії; матеріали ТОВ «Колос», інші джерела, що пов'язані з даним питанням.

Наукова новизна магістерської роботи полягає в розробці альтернативного підходу до визначення рівня інвестиційної привабливості підприємства на основі використання узагальнюючої функції бажаності Харрінгтона. Для функції бажаності Харрінгтона розроблено градації рівня інвестиційної привабливості підприємства від відмінного рівня до критичного.

Практична значимість полягає у тому, що результати дослідження створюють необхідне підґрунтя для подальшого системного вивчення проблеми інвестиційних процесів на підприємстві та в розробці конкретних рекомендацій для товариства з обмеженою відповідальністю «Колос».

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження пройшли апробацію на IX Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Розвиток форм і методів сучасного менеджменту в умовах глобалізації» (м. Дніпро, 2021 р.).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Економічна сутність інвестицій, їх класифікація

Інвестиції, незалежно від їх соціальної форми, відіграють вирішальну роль у відновленні та збільшенні виробничих ресурсів і, таким чином, забезпеченні необхідних темпів економічного зростання. Якщо розглядати суспільне відтворення як систему виробництва, розподілу, обміну та споживання, то інвестиції в основному пов'язані з першою ланкою – виробництвом – і є, так би мовити, матеріальною основою його розвитку.

Саме поняття інвестицій полягає у інвестуванні в національну та міжнародну економіку.

Інвестиції – це грошові кошти, нерухомість та інтелектуальні активи, інвестовані в підприємницьку та іншу діяльність з метою отримання прибутку. Вони можуть бути інвестовані в матеріальні активи (будівлі, споруди, машини та обладнання тощо) та оборотні кошти (у складі запасів), грошові кошти, ресурси та нематеріальні активи (цінні папери, патенти, ліцензії тощо).

Інвестиційна діяльність – це сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб та держави для здійснення інвестицій.

Інвестиційна діяльність підприємства – це цілеспрямований процес створення необхідних інвестиційних фондів, збалансованих за обраними параметрами інвестиційної програми (інвестиційного портфеля), на основі вибору об'єктів ефективного інвестування та гарантії їх реалізації.

Інвестиції в бізнес-об'єкти бувають різних форм. Для збалансування, аналізу та планування інвестицій їх слід класифікувати за конкретними критеріями [21].

Наступна класифікація активів відображає їх основні характеристики та може бути розширена, якщо це необхідно для комерційних або науково-дослідних цілей.

За типом інвестування:

- готівка, цільові банківські вклади, цінні папери;
- рухоме та нерухоме майно;
- майнові права, пов'язані з авторським правом;
- сукупність технічних, технологічних, комерційних та інших знань, оформлених у вигляді технічної документації та виробничого досвіду;
- права користування землями, ресурсами; інші цінності.

За об'єктами капітальних вкладень:

- реальні інвестиції, до яких належать інвестиції в матеріальні та нематеріальні активи;
- фінансові інвестиції - вкладення у фінансові інструменти.

За територіальною ознакою:

- внутрішні;
- іноземні - інвестиції іноземних юридичних та фізичних осіб, іноземних держав, міжнародних державних та неурядових організацій;
- за кордоном - інвестиції в об'єкти інвестування за межами країни.

За рівнем участі в інвестиційному процесі:

- прямі, які передбачають безпосередню участь інвестора у виборі об'єкту інвестування;
- опосередковано через фінансових посередників.

За типом майна:

- приватні кошти громадян, громадських організацій, громадських організацій;

- державні, що фінансуються з бюджету;

- змішані.

За рівнем ризику:

- безризикові - характеризують інвестиції в об'єкти інвестування, де немає реального ризику втрати капіталу чи очікуваного доходу та практично є гарантія отримання розрахункового фактичного чистого інвестиційного доходу;

- ризиковані.

За типом інвестиційної стратегії:

- пасивні інвестиції;

- активні інвестиції, які завдяки впровадженню нових технологій підвищують конкурентоспроможність компанії та її прибутковість порівняно з досягнутими раніше рівнями.

Для виживання в конкурентному середовищі в процесі становлення цивілізованої ринкової економіки підприємство має постійно використовувати власні або позикові кошти для оновлення, розширення та диверсифікації виробництва. Тому в комплексі проблем, пов'язаних з визначенням ролі інвестицій у бізнесі, в сучасних умовах велике значення має організація такого процесу управління інвестиціями бізнесу, який має підкріплюватися ефективною інформацією та використанням сучасних інструментів. Систематизувати інформаційні дані про всі сторони фінансово-господарської діяльності підприємства з метою підвищення його ефективності. Характеризуючи сучасний стан інвестиційної діяльності підприємств, зазначимо, що основою їх інвестиційної діяльності є реальні інвестиції в різних формах.

Економічний механізм інвестиційної політики в Україні потребує наукового дослідження та методологічної розробки. Основними напрямками

його вдосконалення мають стати інтенсифікація інвестиційних процесів відповідно до встановлених пріоритетів, посилення економічної відповідальності суб'єктів за ефективність державних інвестиційних рішень, оптимальне використання бірж і мобілізація методів перерозподілу фінансових ресурсів у інтереси пріоритетів. Інвестиції, створюючи ефективний і вигідний механізм залучення масових вільних коштів інвесторів у масштабні процеси, створюючи тим самим сприятливі економічні та правові умови для інвестиційної діяльності в Україні [68].

Управління інвестиціями підприємства забезпечує наукову основу для інвестиційних рішень. Методом обґрунтування цих рішень та інструментом контролю за їх виконанням є економічний аналіз. У сучасних умовах змістом і метою економічного аналізу інвестиційної діяльності є оцінка інвестиційної привабливості суб'єкта господарювання та визначення ефективних шляхів її реалізації, що відповідає основним орієнтирам управління інвестиціями в підприємствах.

Необхідною умовою розвитку бізнесу при формуванні ринкового середовища є здійснення ефективної інвестиційної діяльності. Це передбачає здатність маневрувати фінансовими ресурсами та шляхом їх ефективного використання забезпечити безперервність процесу виробництва та реалізації продукції на основі її постійного розширення та оновлення. Проте низка макроекономічних факторів в Україні не сприяє пожеввленню інвестиційної активності, що посилює економічну кризу.

Інвестування є досить складним інструментом на мікро- та макрорівні. Описуючи економічну природу інвестицій, слід зазначити, що цей термін у літературі тлумачиться широко або занадто вузько, залежно від об'єкта дослідження.

Інвестиції – це економічні ресурси, спрямовані на збільшення реального капіталу суспільства, а саме:

1. розширення та модернізація виробництва;
2. створення промислових інфраструктур;
3. формування виробничих запасів і резервів;
4. створення соціальної інфраструктури;
5. підготовка та перепідготовка кадрів;
6. наука і наукове обслуговування тощо.

У сучасній науці інвестиції як економічна категорія є основною категорією і формують основу для побудови ієрархії інших категорій, переважно відображають відтворення соціального капіталу як інвестицій у національну та зовнішню економіку.

Поняття «капітальні інвестиції» введено Законом України «Про оподаткування прибутку підприємств» і використовується в практиці податкового обліку. Іншими словами, капітальні інвестиції розглядалися як «операції з придбання будівель, споруд, землі, інших основних засобів та нематеріальних активів, що підлягають амортизації». Подібне тлумачення можна знайти в Податковому кодексі.

Якщо звернутися до зарубіжного досвіду, то в сучасній точці зору також існує багато модифікацій поняття «інвестиції», поява яких зумовлена специфікою, традиціями різних економічних шкіл та напрямів, що відіграли важливу роль в теорії інвестицій. Розглянемо визначення інвестицій лауреата Нобелівської премії Дж. Кейнса: Інвестиції – це «...теперішнє збільшення вартості основних засобів у результаті виробничої діяльності за певний період часу» [23]. Саме в цьому визначенні найбільш чітко виражені істотні характеристики інвестицій, їх ефективність: з одного боку, вони відображають суму накопиченого з метою накопичення доходу, обсяг інвестиційних коштів, тобто потенційний попит для інвестицій. З іншого боку, інвестиції виступають у формі інвестицій (витрат), які визначають збільшення вартості основних засобів, тобто як реалізований попит і пропозиція інвестицій. Слід зазначити,

що джерела інвестування не обмежуються прибутком, інші ефекти можна отримати в інвестиційній практиці.

У Законі України «Про інвестиційну діяльність» під інвестиціями розуміються «всі види інтелектуальної власності та цінності, вкладені в об'єкти підприємницької та іншої діяльності, які отримують прибуток (дохід) або соціальний вплив». Інвестиції відповідно до національного законодавства можуть бути грошовими або матеріальними активами, майновими правами та іншими цінностями. З цього визначення випливає, що будь-яке використання ресурсів вимагає вкладення цінностей у вигляді людських, матеріальних і фінансових ресурсів, тобто інвестицій.

Багато науковців вважають визначення інвестицій у Законі України «Про інвестиційну діяльність» одним із найкращих на сьогодні, оскільки воно враховує сутність інвестування та визначає його як послідовний процес вартісних і прибуткових (дохідних) соціальних інвестицій та містить класифікацію інвестицій. Однак таке тлумачення не повністю розкриває економічну природу такого складного явища, як інвестиції, зводячи його до конкретної витрати ресурсів на відповідні комерційні чи соціальні цілі. З огляду на це А.П.Дука пропонує розглядати як інвестиції «всі види економічних ресурсів, вкладених у відповідні об'єкти в поточному періоді, створення яких сприяє розширеному відтворенню, використання яких компенсує інвестору відмову від поточного споживання. Вкладені кошти, ресурси за рахунок досягнення вигоди в майбутньому» [15].

Для визначення значення інвестицій у функціонуванні та розвитку економіки необхідно розглянути поняття валових і чистих інвестицій.

Валові інвестиції – це загальна сума коштів, інвестованих за певний період, призначених на нове будівництво, придбання основних засобів і збільшення товарно-матеріальних цінностей. Чисті інвестиції – це сума валових інвестицій мінус амортизація за певний період часу.

Динаміка чистих інвестицій відображає характер економічного розвитку країни на певному етапі з точки зору співвідношення між простим і розвиненим відтворенням. Якщо рівень чистих інвестицій від'ємний, це означає зниження виробничих потужностей, а отже, зменшення виробництва. Якщо рівень чистих інвестицій дорівнює нулю, це означає, що економічного зростання немає, оскільки потенційний випуск залишається незмінним. Нарешті, якщо величина чистих інвестицій додатна, це означає, що економіка знаходиться на стадії розвитку, оскільки забезпечує тривале відтворення її виробничого потенціалу. Збільшення чистих інвестицій призводить до збільшення прибутку. При цьому темпи зростання доходів значно перевищують темпи зростання чистих інвестицій. В економічній теорії цей процес зростання прибутку, сильніший за інвестиції в економіку, називається «ефектом мультиплікатора» [8].

Вибір того чи іншого напрямку інвестиційної діяльності значною мірою залежить від етапів життєвого циклу підприємства.

На початковому етапі потрібні значні інвестиції, оскільки підприємство створює власні конкурентні переваги. Коли компанія інвестувала у створення конкурентних переваг, вона займає сильні конкурентні позиції. Компанії зі слабкою конкурентною позицією на всіх етапах життєвого циклу можуть зупинити свої збитки.

У фазі зростання стратегія природного зростання компанії з розширенням ринку. Компанії потребують значних інвестицій, щоб забезпечити свій довгостроковий успіх. При цьому компанії намагаються закріпити наявні маркетингові ніші та відкрити нові. Тому компаніям необхідно інвестувати ресурси в маркетинг, їм також необхідно остаточно вибрати свою базову стратегію (наприклад, орієнтуватися на слабкі компанії).

Коли зростання сповільнюється, конкуренція посилюється, і фірмам із сильною конкурентною позицією потрібні ресурси для розширення ринку за рахунок частки слабких фірм. Вид інвестування залежить від стратегії компаній.

Наприклад, для цінового лідера в ціновій війні важливі інвестиції в контроль над витратами, а в разі диференціації необхідно зміцнювати асортиментні та збутові мережі.

На зрілому етапі компанії намагаються захистити свої позиції в умовах зростання конкуренції. Тому для підтримки стратегії здійснюються інвестиції. На цьому етапі компанії хочуть повернути свої попередні інвестиції. У той час як нові прибутки були повернуті в бізнес, дивіденди були низькими, і тепер компанії можуть вибрати стратегію максимізації прибутку для власників.

Розробка стратегії створення інвестиційного фонду має забезпечити безперерйну інвестиційну діяльність у цільових обсягах; найбільш ефективно використання виділених для цієї мети коштів та довгострокова фінансова стійкість підприємства.

При розробці стратегії формування інвестиційного фонду враховуються наступні кроки:

1. Прогноз загальної потреби інвестиційного фонду. На цьому етапі визначається необхідна сума інвестицій.

2. Дослідити можливість створення інвестиційних фондів з різних джерел. При всій різноманітності джерел фінансування їх в кінцевому підсумку можна звести до трьох основних форм: самофінансування (власні кошти та внутрішні резерви інвестора); фінансування із зовнішнього джерела (гроші, позичені або перераховані інвесторам); прямі інвестиції (кошти, залучені інвестором).

Багатогранність терміну «інвестиційна діяльність» призводить до суперечностей і невідповідностей у підходах до розкриття її змісту та сутності. Як показує критичний аналіз наявних у науковій літературі визначень, існують різні підходи до розкриття поняття, найпоширенішими з яких є: як інструмент; як дія процесу; як підсистема; як система управління [10].

Важливим завданням при розгляді управління активами організації є вивчення її структури. У зв'язку з цим статтею 10 цього Закону визначено, що

інвестиційна діяльність може здійснюватися за рахунок: власних фінансових ресурсів інвестора (прибутку, амортизації, відшкодування збитків від аварій, стихійного лиха, заощаджень та заощаджень громадян, юридичні особи тощо); Капітал, залучений від інвесторів (облігації, банківські позики та позики населення); залучені фінансові ресурси інвестора (кошти від продажу акцій, акцій та інших вкладів громадян та юридичних осіб); надбавки на бюджетні інвестиції; безкоштовні та благодійні внески, пожертви організацій, компаній та громадян [11].

Вивчаючи історію наукової думки щодо визначення економічної категорії «інвестиційні ресурси», до них, на думку автора, належать: гроші, земля, будівлі, будівлі та споруди, обладнання, прилади, комп'ютери, транспортні засоби, винаходи, корисні моделі, програмне забезпечення, ноу-хау, торгові марки. В таблиці. 1.1 представлена класифікація джерел інвестування бізнесу.

Таблиця 1.1

Класифікація джерел інвестування

Класифікаційна ознака	Характеристика
За видами власності	За формою державної власності: бюджетні кошти; державна власність; державні позики тощо.
	Інвестиції: кошти компаній, фізичних осіб, державних органів; кошти колективних інвесторів; недержавні пенсійні фонди
За рівнем управління	Державні: державний бюджет; спеціальні активи; кредити тощо
	Регіональні: обласний бюджет; обласні спеціальні фонди тощо.
	Галузеві: галузеві та міжгалузеві позабюджетні фонди; кредити тощо.
	Інституційні: власний капітал; господарський фонд; позабюджетні кошти, позики тощо.
За рівнем власників на рівні підприємства	Власний капітал: прибуток; надбавки на капітальні витрати; нематеріальні активи; тощо
	Залучені кошти: кошти від продажу акцій тощо.
	Позикові кошти: бюджетні, банківські та комерційні кредити тощо
За рівнем власників на рівні інноваційних проєктів	Кошти з бюджетних та позабюджетних фондів
	Кошти суб'єктів господарювання.
	Іноземні інвестиції

Іншим джерелом формування інвестиційних фондів організації є залучені інвестиційні кошти, які формуються переважно за рахунок випуску цінних паперів, збільшення суми поточних зобов'язань. Важливим джерелом залучених інвестиційних коштів є також надходження вітчизняних та іноземних інвесторів, які поділяються на прямі та портфельні інвестиції.

Слід зазначити, що при визначенні оптимальної структури формування джерел інвестицій слід враховувати платоспроможність і фінансову стійкість організації.

1.2. Ключові положення управління інвестиційними процесами підприємства

Питання інвестування та підвищення ефективності інвестиційної діяльності національної економіки постійно перебувають у науковому інтересі вчених і практиків. Це пов'язано з тим, що інвестиційні ресурси дозволяють організаціям впроваджувати інноваційні технології, інноваційні форми управління виробничими процесами та сприяють соціально-економічному розвитку суспільства.

Інвестиційна діяльність є одним із найважливіших аспектів функціонування підприємницької організації. Це дозволяє компаніям виходити з кризових ситуацій для забезпечення певного рівня конкурентоспроможності та ліквідності.

При здійсненні інвестиційної діяльності організація постійно стикається з вибором: інвестиційні ресурси, інвестиційне рішення, рівень інвестиційного ризику тощо. Тобто рішення в сфері інвестиційних проектів є досить жорсткими, оскільки за майбутній повернення вкладених у проект коштів завжди відповідає експерт.

Формування ефективної структури національної економіки можливе за умови активізації інвестиційної діяльності, здатної забезпечити розширення та модернізацію основних і оборотних фондів матеріального виробництва, розвиток інноваційного та інтелектуального капіталу, розвиток соціальної економіки. Під терміном «інвестиційний менеджмент» загалом розуміють систему принципів і методів розробки та реалізації управлінських рішень, що стосуються здійснення різних аспектів інвестиційної діяльності [12].

Управління інвестиційною діяльністю організації базується на наступних принципах: розвиток і постійне вдосконалення процесу управління; послідовність у досягненні цілей вчасно; наукова обґрунтованість у прийнятті управлінських рішень; єдність процесу розробки, впровадження та контролю у використанні інвестицій; цільове розміщення інвестиційних коштів [13].

Управління інвестиційною діяльністю організації має ряд завдань, спрямованих на досягнення її основної мети з урахуванням інтересів поточних і майбутніх власників (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Система основних завдань інвестиційного менеджменту

Основна мета інвестиційного менеджменту	Основні завдання інвестиційного менеджменту спрямовані на досягнення його основної мети
Забезпечення максимізації добробуту власників бізнесу в поточний і майбутні періоди	1. Забезпечення достатньої інвестиційної підтримки для високих темпів розвитку підприємницької діяльності
	2. Забезпечення максимальної прибутковості інвестиційної діяльності підприємства в цілому при заданому рівні інвестиційного ризику
	3. Забезпечення мінімізації інвестиційного ризику інвестиційної діяльності підприємства в цілому на заданому рівні їх прибутковості
	4. Забезпечення максимальної ліквідності інвестицій та можливості швидкого реінвестування капіталу у разі зміни умов інвестиційної діяльності
	5. Забезпечення формування достатнього обсягу інвестиційних коштів в оптимальній структурі відповідно до запланованих обсягів інвестиційної діяльності
	6. Забезпечення фінансової збалансованості підприємства в контексті інвестиційної діяльності
	7. Знайти шляхи прискорення виконання поточної інвестиційної програми підприємства

Основні результати вирішення проблем управління активами включають: забезпечити високі темпи економічного розвитку шляхом інвестування в найефективнішу діяльність організації; максимізувати дохід (прибуток) від інвестиційної діяльності; забезпечити фінансову стабільність і платоспроможність підприємства; зменшити використання кредитних ресурсів; мінімізація інвестиційних ризиків.

Стратегічний процес управління інвестиціями підприємства показаний на рис. 1.1.

Рис. 1.1 - Стратегічний процес управління інвестиційною діяльністю підприємства

На першому етапі цього процесу формуються стратегічні цілі інвестиційної діяльності, які передусім мають базуватися на системі цілей загальної стратегії економічного розвитку. Ці цілі можна сформулювати у вигляді приросту капіталу; зростання рентабельності інвестицій та розмір доходу від інвестиційної діяльності; зміні технологічної та відтворювальної структури капітальних вкладень; зміні галузевої та регіональної спрямованості інвестиційних програм тощо.

При цьому формування стратегічних цілей інвестиційної діяльності слід пов'язувати з етапами життєвого циклу та цілями господарської діяльності підприємства.

Реалізація стратегічних цілей інвестиційної діяльності здійснюється за двома напрямками. Одна з них включає розробку стратегічних напрямів інвестиційної діяльності, друга – розробка стратегії формування інвестиційних ресурсів. Цей етап найбільш відповідальний і складний.

Розробка стратегічних орієнтирів інвестиційної діяльності базується на цільовій системі цієї діяльності.

Ефективність управління інвестиціями сприяє прискоренню соціально-економічного розвитку всієї організації, більш динамічному формуванню додаткових грошових потоків у вигляді рентабельності інвестицій та амортизації.

Управління інвестиційною діяльністю та інвестиційними ресурсами має дотримуватися принципів стратегічного менеджменту, оскільки управління інвестиціями є стратегічним для будь-якого бізнесу.

Загалом під інвестиційною стратегією слід розуміти систему довгострокових цілей інвестиційної діяльності організації, які досягаються за рахунок виду інвестиційних ресурсів, що визначають найбільш оптимальний та ефективний із кроків реалізації.

Забезпечення ефективності інвестиційної діяльності організації в короткостроковій і довгостроковій перспективі можливе за рахунок використання таких функцій управління: аналізу та прогнозування; планування (стратегічне, поточне, оперативне); моніторингу (контроль); координації. Завдяки принципам стратегічного менеджменту та застосуванню цих функцій управління організація може розраховувати на максимальну віддачу від інвестицій у поточному періоді та в майбутньому.

Відповідно до теорії управління, управління інвестиційними ресурсами організації базується на розробці стратегії формування інвестиційних ресурсів (фінансових, реальних, інноваційних інвестицій). Тобто визначається загальна потреба в інвестиційних коштах, необхідних для реалізації інвестиційної стратегії організації, і розраховується можливість нарощування інвестиційних коштів з усіх можливих джерел: власних, залучених і позикових.

Дуже важливою частиною управління інвестиційною діяльністю організації є формування портфеля фізичних інвестицій та оцінка необхідних інвестиційних ресурсів відповідно до розробленої стратегії їх формування. Тобто оцінка реальних і потенційних ресурсів організації для вибору стратегічних активів як об'єктів інвестування, які відповідають певним умовам і здатні досягти економічного та соціального ефекту організації в короткостроковій перспективі та підвищити її конкурентоспроможність на ринку.

Інтегрована система управління інвестиціями визначає принципи, процедури, послідовність і правила дій щодо впливу управління інвестиціями на об'єкти шляхом реалізації функцій управління через управління елементами процесу з використанням комплексу інструментів і методів управління інвестиціями, спрямованих на досягнення цілей. Основне завдання компанії – отримання прибутку з урахуванням постійних змін зовнішнього і внутрішнього середовища компанії.

Інструменти управління інвестиціями включають кадрове, юридичне, ІТ, організаційне, методичне, фінансово-економічне забезпечення управління інвестиціями бізнесу.

Інвестиційний менеджмент включає регулювання взаємовідносин між керівництвом і виробничими підрозділами підприємства в процесі управління інвестиціями, їх прав та обов'язків, розподіл відповідальності між виконавцями, а також підготовку відповідних спеціалістів, формування механізму мотивації забезпечення належного виконання управлінських функцій.

Юридична допомога передбачає правове регулювання інвестиційної діяльності товариства (державні закони та підзаконні акти), створення нормативно-документальної бази, що регулює господарську та інвестиційну діяльність компанії.

Інформаційно-технічна допомога в управлінні інвестиціями включає набір технічних засобів і збір необхідної інформації, їх обробку, оптимізацію інформаційного потоку підприємства, вивчення показників інформації, необхідної для аналізу, планування, прийняття управлінських рішень тощо. В

Організаційне забезпечення інвестиційного менеджменту включає ряд взаємопов'язаних структурних підрозділів компанії, які забезпечують розробку та прийняття інвестиційних управлінських рішень і несуть повну відповідальність за виконання цих рішень.

Методичне забезпечення портфельного менеджменту включає комплекс методів, правил, рекомендацій та передбачає розробку облікової політики портфельного управління, посадових інструкцій портфельних менеджерів та форм управлінської звітності.

Фінансово-економічне забезпечення управління інвестиціями бізнесу включає систему заходів, спрямованих на оптимізацію фінансових потоків бізнесу (амортизація, ставка податку, обмінний курс, ціна, процентна ставка, фінансові санкції тощо).

Ефективність управління інвестиціями підприємства забезпечується за рахунок реалізації наступних принципів:

- інтеграція в загальну систему управління бізнесом;
- комплексний і системний підхід до прийняття управлінських рішень;
- формування управління з урахуванням змін зовнішнього середовища підприємства, темпів економічного розвитку, фінансового стану підприємства, форм організації виробничо-фінансової діяльності тощо;
- поліваріантність підходів до прийняття управлінських рішень, тобто вивчення альтернативних планів дій;
- ефективність та економічність управлінських рішень;
- узгодження управління інвестиціями та дотримання стратегічних цілей розвитку бізнесу.

Крім того, система управління інвестиціями підприємства пов'язана з реалізацією ряду функцій [10]:

Прогнозування та планування – полягає у визначенні перспектив і майбутнього стану підприємства шляхом здійснення інвестицій, формуванні цілей і завдань інвестиційного менеджменту підприємства, формуванні стратегії його інвестиційного розвитку;

Організаційний – включає процес створення структури управління інвестиціями в загальну структуру управління, розробку інвестиційних проектів, побудову інвестиційного портфеля, визначення необхідного обсягу інвестиційних ресурсів інвестування та джерел їх формування;

Мотивація – передбачає заохочення всіх співробітників до ефективної роботи для досягнення організаційних цілей. Хороша мотивація спонукає співробітників об'єднувати зусилля, чітко розподіляти обов'язки та заохочує до творчості, що сприяє досягненню цілей.

Облік і аналіз – облік фінансових і капітальних вкладень, припливів і відтоків інвестицій, аналіз інвестиційного клімату та галузі досліджуваного

підприємства, показників його господарської діяльності, аналіз інвестиційного плану, джерел фінансування інвестиційних проектів, термінова ефективність інвестицій, оцінка інвестицій та інвестиційних проектів [5];

Контроль і моніторинг - визначення ефективності управлінських рішень для внесення необхідних коректив, якщо необхідно, підтримувати постійний моніторинг і контроль процесу розвитку інвестицій, керувати інвестиційними процесами. Мета контролю полягає в тому, щоб полегшити узгодження фактичних результатів з очікуваними. Основними видами інвестиційного контролю є стратегічний, безперервний та оперативний. Існує 3 види моніторингу: фінансовий, маркетинговий, технічний.

Регулювання та координація – розроблення та реалізація управлінських рішень, оперативне управління інвестиційними проектами, коригування інвестиційної діяльності.

Методи управління інвестиційною діяльністю компанії включають оцінку її фінансового стану, прогнозні ринкові моделі, моделі оцінки інвестиційних ресурсів або інвестиційних проектів, методи контролю, бюджетування тощо.

Система управління інвестиційною діяльністю підприємства характеризується впливом суб'єктів управління на об'єкти управління.

Розрізняють внутрішні та зовнішні питання управління інвестиціями компанії. Внутрішніми суб'єктами інвестиційної діяльності компанії є власники компанії (самостійно виконують функції управління інвестиціями, які, як правило, характерні для малих компаній); інвестиційний менеджер широкого профілю (це працівник, який виконує практично всі функції з управління корпоративними інвестиціями); функціональний інвестиційний менеджер (це працівник, який виконує спеціалізовані управлінські функції в одній із напрямків інвестиційного бізнесу компанії, наприклад, тощо). Зовнішніми суб'єктами інвестиційної діяльності товариства є фізичні та юридичні особи, які не є товариством, але впливають на ефективність його інвестиційної діяльності.

До них належать державні (центральні та регіональні державні установи, державні установи) та неурядові (інформаційні, дорадчі, маркетингові організації, іноземні інвестори, інші підприємства та неурядові організації) суб'єкти.

До об'єктів управління інвестиційною діяльністю можна віднести об'єкти інвестування (реальні, фінансові, інтелектуальні), інвестиційні ресурси, інвестиційні проекти, інвестиційні ризики.

Контроль за виконанням завдань у сфері інвестиційного менеджменту організації має базуватися на запровадженні системи контролю, що на сьогодні потребує розробки певних методичних рекомендацій щодо моніторингу інвестиційної діяльності. Крім того, керівництву суб'єктів господарювання слід звернути увагу на особливості залучення інвестицій в інноваційні проекти та визначити основні критерії контролю повноти та ефективності інвестицій на конкретні цілі.

Іншим важливим аспектом управління інвестиційними ресурсами організації є невизначеність інвестиційних проектів, що обумовлено деякими причинами, найважливішими з яких є:

- невизначеність через відсутність інформації про повний перелік факторів, що впливають на ступінь реалізації проекту;
- невизначеність через відсутність повної інформації про прогнозовані значення показників, що характеризують фактори, що впливають на ефективність проекту;
- невизначеність через брак інформації про кількісні зв'язки між факторами впливу та показниками інвестиційного проекту.

Зменшення величини цього виду невизначеності має стати одним з основних напрямків управління інвестиційними ризиками в організації.

Основними напрямками вдосконалення управління інвестиційними ресурсами національних організацій в умовах сучасної нестабільної економічної

ситуації є: забезпечити реалізацію інвестиційного напрямку амортизаційної політики; полегшити доступ компаній до довгострокових позик; удосконалити методичний апарат управління інвестиціями; оцінка інвестиційних проектів з урахуванням факторів ризику, ліквідності та інфляції.

1.3. Методичні аспекти ефективності інвестиційних процесів на підприємстві

Успіх інвестиційної діяльності визначається ефективністю використання інвестиційних коштів. При цьому вирішальне значення мають результати функціонування виробничо-господарської діяльності підприємств і галузей, до яких залучаються інвестиційні кошти. Їхній технічний рівень, організація виробництва та здатність засвоювати інновації мають великий вплив на інвестиційний цикл, окупність інвестицій та рентабельність інвестованих ресурсів.

В українському сільському господарстві обсяг інвестицій та ефективність їх використання безпосередньо залежать від обсягів виробництва підприємств та ефективності аграрного сектору економіки. Слід зазначити, що в країнах з розвинутою ринковою економікою для характеристики ефективності господарювання зазвичай використовується інший термін – продуктивність виробництва та послуг, що відображає ефективне використання ресурсів (праці, капіталу, землі, матеріалів, енергії, інформація тощо) при виробництві різноманітних товарів та наданні супутніх послуг.

Нині в науково-практичних дослідженнях використовується багато методичних підходів для визначення ефективності інвестицій як на рівні фірми (макро), так і на мезо- та макrorівні. З іншого боку, багато підходів до визначення ефективності інвестицій недостатньо чіткі. При цьому суб'єкти

економіки, зацікавлені в результатах оцінки ефективності інвестицій, повинні розглядати альтернативи таким рішенням при прийнятті управлінських рішень.

Основним принципом у формуванні методичних підходів до оцінки ефективності інвестицій у діяльність сільськогосподарських підприємств може бути принцип використання можливих аспектів інвестування та вибору з них оптимальних. Цей принцип дає можливість на практиці здійснювати аналіз (порівняльний, прогнозний тощо) ефективності (економічної, соціальної, екологічної тощо) інвестицій, виходячи з отриманих значень показників рівнів оцінки таких інвестицій. Рейтинг є результатом адекватної оцінки тих чи інших показників, застосування певних методів, правил, прийомів тощо.

Вибір показника для оцінки ефективності інвестицій лежить на перетині таких компонентів, як об'єкт оцінки, рівень оцінки, зміст оцінки тощо. У той же час, будемо також розглядати показник ефективності як якісну складову показника ефективності, а на практиці пропонуємо оцінювати ефективність інвестиційної діяльності в майбутньому за допомогою відповідних компонентів показника ефективності. Крім того, на практиці, залежно від потреб суспільства, для проведення поглибленого економічного аналізу інвестиційної діяльності можуть бути використані й інші методи оцінки рентабельності інвестицій.

Зокрема, при вивченні ефективності інвестицій можна проаналізувати їх структуру з урахуванням поділу на реальні (за напрямками та об'єктами інвестування) та фінансові (інвестиції в акції та грошові інструменти тощо).

Наявність певного відставання у формуванні впливу інвестицій на господарства, які беруть участь у кількох інвестиційних проектах, не дозволяє порівняти розвиток інвестицій та вплив (дохід, прибуток) за відповідний період. Хоча аналіз динамічної еволюції інвестицій по ланцюжку або за основним методом порівняння у відносних показниках дає загальне уявлення про інвестиційну діяльність компанії [41].

Наукою і практикою розроблено і вдосконалено різноманітні методи визначення ефективності інвестицій, які поділяються на групи статистичних і динамічних методів.

Перші з них використовуються як експрес-методи для визначення параметрів інвестиційного проекту на початковому етапі розгляду. Ці показники включають прибуток (ARR, середня норма прибутку, прибуток або повернення інвестицій, рентабельність інвестицій, рентабельність інвестицій) і термін окупності без знижки. Серед статистичних методів ці два показники найчастіше використовуються на практиці, в основному при оцінці короткострокових проектів.

Як відомо, є простий спосіб визначити рентабельність інвестицій, термін окупності тощо. за даними бухгалтерського обліку підприємства. Ці показники задають критерії ефективності інвестицій. Використання цих методів для визначення ефективності інвестицій має ряд істотних недоліків, зокрема ігнорування фактору часу та різниці в сумі та термінах надходження грошових коштів від інвестицій; ігнорування амортизаційних відрахувань у грошових потоках, для яких розраховуються коефіцієнти, заниження ефективності і, отже, завищення терміну окупності; Визнати період окупності аналізованого періоду та ігнорувати можливості реінвестування тощо.

Другу групу складають методи (методи) визначення ефективності інвестицій на рівні проекту, засновані на показниках грошового потоку (чиста приведена вартість, індекси прибутковості (інвестиції, дисконтовані інвестиції), термін окупності, внутрішня норма прибутку).

Як загальна риса цих методів, давно відомо, що вони включають в розрахунки фактор часу, а також доходи, виплати та їх відмінності. Метод оцінки ефективності реальних інвестицій – розрахунок чистої теперішньої вартості (NPV) – дозволяє визначити доцільність інвестицій шляхом порівняння

теперішньої вартості майбутнього доходу і загальної необхідної початкової суми. інвестиції.

Цей показник є одним із найпоширеніших і застосовуваних у практиці оцінки та економічного аналізу інвестиційних проектів. Логіка його застосування така: якщо значення NPV більше нуля, проект вважається ефективним, якщо менше нуля – не вигідним. Однак використання цього методу має певні недоліки, зокрема необхідність довгострокових прогнозів, які служать лакмусовим папірцем і не дають уявлення про ефективність (рентабельність) вкладень. Це залежить від фіксованої ставки дисконту, що вимагає розрахунку показника при різних значеннях дисконтної ставки. Ці недоліки знижують його інформативність і надійність в умовах нестабільної економічної ситуації.

Оскільки показник чистої приведеної вартості є абсолютним і не дає можливості оцінити рентабельність проекту по відношенню до різних розрахункових баз, слід використовувати метод розрахунку індексу прибутковості (RI). Загальна формула індексу рентабельності визначається відношенням виручки до питомих витрат і може використовуватися як для недисконтованих, так і для дисконтованих величин.

Критерій ефективності цього показника такий: якщо значення RI більше одиниці, проект вважається ефективним, менше одиниці – неефективним [17].

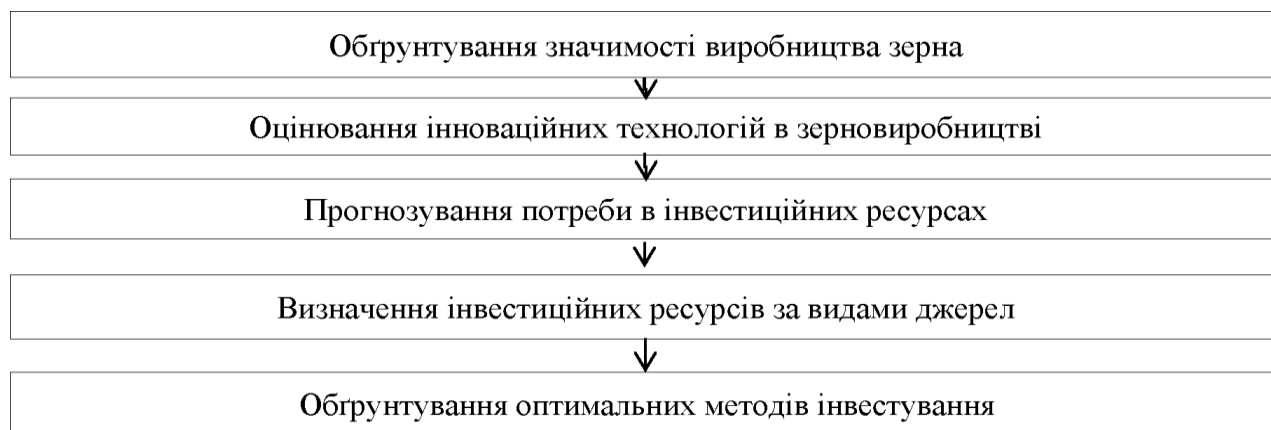
Вважаємо доцільним при розгляді впливу факторів на ефективність інвестицій, у тому числі для сільськогосподарських підприємств, враховувати ті, що наведені в таблиці. 1.3.

Пристосована до умов сільськогосподарських підприємств методика оцінювання ефективності інвестицій, є унікальною, дозволяє оцінити успішність просування інвестиційних проектів та впливає на ефективність діяльності підприємства в цілому.

Деякі показники ефективності інвестицій аграрного бізнесу

№ з/п	Показники	Одиниця виміру
1	Капітальні вкладення на 1 грн середньорічної вартості капіталу	грн/грн
2	Інвестиційні витрати на одиницю виробничої потужності	грн/грн
3	Розмір чистих інвестицій на 1 грн вартості капіталу	грн/грн
4	Частка капітальних вкладень на пппридбаання основних засобів	%
5	Незавершене будівництво на 1 грн капітальних вкладень	грн/грн
6	Частота оновлення основних засобів	%
7	Коефіцієнт вибуття основних засобів	%
8	Прибуток на інвестиції	%
9	Показник ефективності інвестицій	%
10	Індекс ефективності інвестицій	%
11	Масштаб (добуток масштабу) інвестиційної діяльності	грн на 1 особу
12	Індекс шкали інвестиційної активності	%
13	Показник ефективності інвестицій	грн на 1 особу
14	Індекс ефективності інвестицій	%
15	Показник діяльності компанії	грн на 1 особу
16	Індекс торговельної ефективності	%

Зазвичай кошти, які були вкладено, втрачають свою купівельну спроможність, а, отже, інвестори повинні обирати оптимальні об'єкти інвестування (рис. 1.2).

Рис. 1.2 - Етапи визначення оптимального об'єкту інвестування на підприємстві

Ефективність кожного проекту характеризується системою показників, що відображають взаємозв'язок між витратами та результатами та інтересами його учасників. Зацікавленими в інвестиційному проекті учасниками можуть бути: інвестори, кредитори, державні органи та органи місцевого самоврядування.

Виділяють наступні показники ефективності інвестиційного проекту:

1. Показники комерційної (фінансової) ефективності з урахуванням фінансових наслідків проекту для його безпосередніх учасників;

Вони поділяються на дві основні групи: показники ефективності виробничої діяльності, а також поточний і прогнозований фінансовий стан підприємства, що реалізує проект, даними якого є баланс і звіт про прибутки та збитки; коефіцієнти інвестицій розраховані на основі даних плану руху грошових коштів.

2. Показники виконання бюджету, що відображають фінансовий вплив проекту на державний, обласний чи місцевий бюджет. Ці показники характеризують обсяг податкових надходжень від майбутнього підприємства або збільшення потужності діючого підприємства в межах бюджетів відповідних рівнів як в абсолютному, так і у відносному вираженні.

3. Показники економічної ефективності, що враховують витрати та результати, пов'язані з реалізацією проекту, що виходять за межі безпосередніх фінансових інтересів осіб, залучених до інвестиційного проекту, і дозволяють вимірювати витрати в часі.

4. Показники, що характеризують соціальні наслідки реалізації проекту. Основними соціальними результатами проекту є: зміна кількості робочих місць в регіоні; покращити побутові та культурні умови працівників; зміни умов праці робітників, структури виробничого персоналу, надійності постачання населення районів чи населених пунктів окремими видами товарів, стану здоров'я працівників і населення; економити вільний час.

5. Показники, що характеризують вплив проекту на навколишнє середовище: показники забруднення, витрати на охорону навколишнього середовища.

Якщо інвестиційний проект невеликий (наприклад, відкриття малого бізнесу або зелене виробництво), показники бюджетної ефективності та показники соціально-економічного впливу можуть не бути визначені. Оцінка майбутніх витрат і результатів для визначення ефективності інвестиційного проекту проводиться в розрахунковому періоді, тривалість якого (розрахований горизонт) враховується: період заснування, функціонування та ліквідації підприємства; середньозважений ресурс основного технологічного обладнання; досягнення заданих характеристик мети інвестування; вимоги інвестора.

Горизонт розрахунку базується на кількості кроків розрахунку. Крок розрахунку для визначення основних показників ефективності в розрахунковому періоді може бути: місячним, квартальним або річним. У методичних рекомендаціях витрати, понесені в процесі інвестування, поділяються на початкові (капітальні інвестиції), поточні та ліквідаційні витрати, які здійснюються відповідно на етапах будівництва, експлуатації та ліквідації. Для оцінки результатів і витрат можна використовувати базові, світові, прогнозні та розрахункові ціни.

При розробці та порівняльному аналізі вітчизняних варіантів інвестиційного проекту необхідно враховувати вплив зміни обсягів реалізації на ринкову ціну продукції та ціну спожитих ресурсів. Ефективність інвестиційного проекту при порівнянні характеристик у часі розраховується шляхом зведення (дисконтування) до вартості придбання початкового періоду. Використовується ставка дисконтування, яка відповідає прийнятній для інвестора прибутковості інвестицій.

Рекомендується порівнювати різні інвестиційні проекти (або варіанти проектів) та вибирати найкращий за різними показниками, включаючи: NPV або

інтегральний ефект; індекс продуктивності; внутрішню норму прибутку; період відновлення; інші показники, що відображають інтереси учасників або особливості проекту. Використовуючи показники для порівняння різних інвестиційних проектів, їх слід привести до порівнянного значення.

Ключовим підходом до оптимізації темпів і структури інвестицій у часі є процесний підхід, який досліджує явища в русі. Це дозволяє встановити причинно-наслідковий зв'язок між послідовними операціями та інвестиціями та виключити серед них непотрібні та непродуктивні, виділяючи інтегрований грошовий потік. Фактично грошовий потік – це послідовність надходжень і вилучень коштів, розподілених у часі, що формується господарською діяльністю підприємства [8].

Ще одним важливим критерієм є внутрішня норма прибутку. Це розрахована процентна ставка, за якою капіталізація регулярно одержаного доходу дає суму, рівну інвестиціям, і, отже, капітальні вкладення є прибутковими.

Також враховуйте такий показник, як термін окупності. Він визначається рівним періоду від початку фінансування проекту до моменту, коли різниця між сукупною сумою чистого прибутку з амортизацією та загальною сумою інвестиційних витрат буде додатною. Результати та витрати, пов'язані з реалізацією проекту, можна визначити з дисконтуванням або без нього. В результаті можна розрахувати два різних часи відновлення.

Інфляція в ринковій економіці стала невід'ємною частиною економічної реальності, яку не можна ігнорувати та враховувати при вирішенні багатьох економічних проблем, у тому числі при оцінці різноманітних інвестиційних проектів. Щоб правильно оцінити результати проекту та забезпечити порівнянність показників проекту за різних умов, слід максимально враховувати вплив інфляції на розраховані значення результату та вартості.

Тому при оцінці ефективності інвестиційних проектів необхідно розрахувати потік витрат і результатів (фактичних грошових потоків) у прогнозних (поточних) цінах та інтегральних показниках (чиста приведена вартість, індекс прибутковості, внутрішня норма прибутку тощо) - у цінах, звільнених від загальної інфляції. На практиці можна отримати від'ємне значення прибутку на ранніх етапах використання капітальних вкладень. У цьому контексті при оцінці інвестиційного проекту має бути обґрунтовано дозволене співвідношення власних та зовнішніх коштів [9].

Національне законодавство регламентує методичне забезпечення оцінки рентабельності інвестицій за результатами діяльності підприємства. Однак лише два з них є галузевими і лише один призначений для оцінки інвестиційної привабливості. Комплексна методика оцінки інвестиційної привабливості підприємств і організацій, затверджена наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств і організацій від 23 лютого 1998 р. № 22, спрямована на визначення привабливості підприємницьких інвестицій шляхом проведення комплексної оцінки. Методика розрахунку рівня рентабельності сільськогосподарської діяльності сільськогосподарських підприємств, затверджена наказом Держкомстату України від 14.02.2011 р. № 33, викладає методику та порядок розрахунку рентабельності сільськогосподарського виробництва сільськогосподарських підприємств. а також спосіб і порядок визначення одного з основних показників собівартості сільськогосподарської продукції та послуг [4]. Методичні вказівки з планування, обліку та калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств, затверджені наказом Мінагрополітики України від 18.05.2001 р. № 132, призначені для забезпечення єдності складу та до забезпечують класифікацію витрат, використання методів планування та обліку та визначення собівартості продукції (робіт, послуг) у сільськогосподарських підприємствах

різних організаційно-правових форм і форм власності, у тому числі їх дочірніх і дочірніх підприємств [5].

Розуміння мотивації інвестора та умов інвестиційної діяльності дає змогу чітко структурувати процеси та явища в інвестиційній системі: аналіз інформаційного забезпечення; визначення інвестиційних потреб; визначення розміру інвестицій; визначення структури інвестування; визначення ефективності інвестицій; узагальнення та прогноз.

Інвестування аграрних формувань у ринкові відносини, яке відбувається на різних рівнях, за різних умов і з різними цілями, потребує глибокого вивчення з різних точок зору, методичних підходів із застосуванням відповідного методичного апарату. У найзагальнішому вигляді дослідження проводяться на різних рівнях інвестиційної діяльності. Як наслідок, основні показники ефективності інвестування відрізняються на макrorівні (рівень ресурсної забезпеченості капітальними та фінансовими інвестиціями, рівень галузевої та регіональної концентрації інвестиційних ресурсів, інвестиційний клімат у країні) та на мікрорівні (запас капіталу на рівні компанії, рівень приватних та інституційних інвесторів, інвестиційні якості інвестиційних інструментів, інвестиційна привабливість компаній, цінних паперів, нерухомості) [7].

Після завершення фінансової оцінки інвестицій, яка показує комерційні стимули та фінансові результати, очікувані інвестором та власником проекту, необхідно обґрунтувати економічну цінність проекту для компаній.

Інвестиційна діяльність сільськогосподарських підприємств на основі вищезазначених методичних підходів потребує реалізації на цих підприємствах відповідних інвестиційних програм і проектів. Це підвищує ефективність не лише самих підприємств, а й аграрного сектору економіки в цілому.

Висновки до першого розділу

1. В українській практиці найбільш поширене тлумачення інвестицій відповідно до Закону України «Про інвестиційну діяльність»: усі види майна та інтелектуальної власності, що інвестуються у підприємницьку та іншу діяльність, що приносить прибуток (дохід) або соціальний вплив. Інвестиційна діяльність підприємства – це цілеспрямований процес створення необхідних інвестиційних фондів, збалансованих за обраними параметрами інвестиційної програми (інвестиційного портфеля), на основі вибору об'єктів ефективного інвестування та гарантії їх реалізації.

2. Управління інвестиційною діяльністю підприємства – це процес відбору, обґрунтування та залучення інвестиційних ресурсів для реалізації інвестиційної політики підприємства, спрямованої на збільшення доходів, підвищення добробуту власників і працівників, підвищення економічного потенціалу, конкурентоспроможності, підвищення рівня економічного потенціалу, підвищення конкурентоспроможності підприємства. Ефективність і результативність управління інвестиціями організації залежить, з одного боку, від наявності науково обґрунтованої теоретико-методологічної бази, а з іншого – від уміння керівництва професійно використовувати набуті знання на практиці.

3. Ефективність інвестиційної діяльності проявляється узгодженістю джерел інвестування, обсягу інвестиційних коштів та ефективності інвестиційної діяльності. Оцінка ефективності інвестиційної діяльності підприємств повинна базуватися на загальноприйнятих показниках інвестиційного проекту, а також на побудові сценарного підходу.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА СУЧАСНОГО РІВНЯ ГОТОВНОСТІ ТОВ «КОЛОС» ДО ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Колос»

Дослідження на обрану тему ґрунтується на базі звітності товариства з обмеженою відповідальністю «Колос», яке функціонує на ринку з 24 березня 2000 р. Юридична адреса: Дніпропетровська область, Покровський район, с. Романки, вул. , 16. Село Романки розташоване за 110 км від районного центру та за 10 км від районного центру – смт Покровське. Підприємство має вигідне геоекономічне положення поблизу автомобільних доріг і залізниці, що робить його надзвичайно зручним для логістики. Розташування та оптимальні ґрунтово-кліматичні умови сприяють вирощуванню основних культур і виробництву високоякісної рослинної продукції.

Природний клімат помірно-континентальний з невеликими та нестійкими опадами. У ґрунтовому покриві переважає чорнозем, повний профіль помірно багатий гумусом з вмістом гумусу у верхньому шарі від 3,0 до 4,7%.

Ефективність управлінських рішень залежить від умов, в яких функціонує бізнес. Тому економічний аналіз необхідно починати з вивчення природно-економічних умов підприємства, його розмірів, спрямованості виробництва, ступеня інтенсифікації виробництва та його ефективності. Лише за певних умов управління можна об'єктивно оцінити результати господарювання та показати шляхи розвитку підприємства.

Земля є важливою складовою природних ресурсів, основним засобом сільськогосподарського виробництва та основою територіального створення підприємницької діяльності в усіх галузях економіки. У сільському господарстві

грунт є і предметом, і знаряддям. Ефективне землекористування необхідне для сталого розвитку аграрного сектору. В табл 2.1. наведено показники використання земельних угідь на ТОВ «Колос».

Таблиця 2.1

Показники рівня використання земельної площі в ТОВ «Колос»

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Темп росту 2020 р. до 2016 р., %
Загальна площа земельних угідь, га	1915	1906	1887	1894	1897	99,06
Сільськогосподарські угіддя підприємства, га	1903	1898	1879	1886	1889	99,26
з них виокремлено під рілля	1878	1875	1846	1848	1851	98,56
багаторічні насадження	16	16	26	31	31	193,75
Рівень використання земель для сільськогосподарського виробництва, %	99,4	99,6	99,6	99,6	99,6	0,20
Рівень розораності сільськогосподарських угідь, %	98,7	98,8	98,2	98,0	98,0	-0,70
Навантаження сільськогосподарських угідь на 1 працівника, га/особу	37,3	40,4	43,7	46,0	48,4	129,81

Загальна площа земельних угідь підприємства на 31.12.2020 року становить 1897 га, з яких 99,58% використовується для сільськогосподарського виробництва. За період дослідження сільськогосподарські площі зменшилися на 18,0 га або майже на 1 %. Відповідна тенденція спостерігається у розмірі сільськогосподарських угідь та ріллі. Ступінь розораності сільськогосподарських угідь становить 98 %, що свідчить про низький рівень використання ресурсозберігаючих технологій землекористування, так як під пар виділяється менше 5 %. Зменшення чисельності працюючих обумовило приріст рівня навантаження сільськогосподарської площі на 1 працюючого на 29,8 % , що складає 11,1 га. Скорочення чисельності працівників відбулося за рахунок підвищення ступеня механізації (закупівля техніки) виробничих процесів на ТОВ «Колос».

Основним складовим продуктивних сил і найважливішим джерелом економічного розвитку є працівники підприємства – їх навички, рівень освіти і кваліфікації та мотивація до праці. Існує пряма залежність між рівнем конкурентоздатності економіки та рівнем життя населення, зростанням ефективності діяльності підприємства, характеристикою трудового потенціалу персоналу та організацією їх праці. Рівень та ефективність використання робочої сили в ТОВ «Колос» продемонстровано в таблиці. 2.2.

Таблиця 2.2

**Показники рівня та ефективності використання робочої сили в
ТОВ «Колос»**

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Темп росту 2020 р. до 2016 р., %
Чисельність робітників, осіб	51	47	43	41	39	76,47
з них виробничий персонал	46	43	39	37	35	76,09
Ними відпрацьовано, тис. люд-год.	80,6	78,0	75,8	68,3	76,6	95,04
Вартість валової продукції, всього, тис. грн.	3238	4081	5808	5474	8726	269,49
Річний фонд робочого часу 1 працівника, тис. люд. год.	1,58	1,66	1,76	1,67	1,96	124,28
Середній рівень оплати 1 працівника за місяць, грн.	2359	2673	3271	4034	4324	183,28
Отримано валової продукції на: одного працюючого, тис. грн.	63,49	86,83	135,07	133,51	223,74	352,41
1 робочу годину люд./год, грн.	40,17	52,32	76,62	80,15	113,92	283,56

Середньорічна кількість працівників ТОВ «Колос» у 2020 році склала 39 осіб, що на 12 осіб менше, ніж у 2016 році. Зменшення торкнулося й чисельності виробничого персоналу, кількість яких скоротилася на 9 осіб. Дана тенденція свідчить про оптимізацію як виробничого, так і управлінського персоналу. Позитивним чинником є збільшення середньомісячної оплати праці на 83,3 %. Але дане зростання зумовлено не турботою про працівників з боку керівництва, а загальним рівнем підвищення мінімальної заробітної плати.

Приріст продуктивності праці склав більше 200 %, що свідчить про можливість підприємства збільшити оплату праці працюючим, так як приріст продуктивності праці значно перевищує зростання рівня її оплати.

Основні виробничі засоби є ключовим елементом будь-якого виробництва і приймають важливу роль у виробничому процесі. Майно підприємства містить різноманітні матеріальні, нематеріальні та фінансові активи. До основних засобів належать активи підприємства, які коштують більше 6000 грн. і поступово зменшується внаслідок фізичного або морального старіння, а очікуваний термін корисного використання з дати введення в експлуатацію перевищує 1 рік або виробничий цикл. В таблиці. 2.3. продемонстровано рівень забезпеченості ТОВ «Колос» основними засоби та стан їх використання на даному підприємстві.

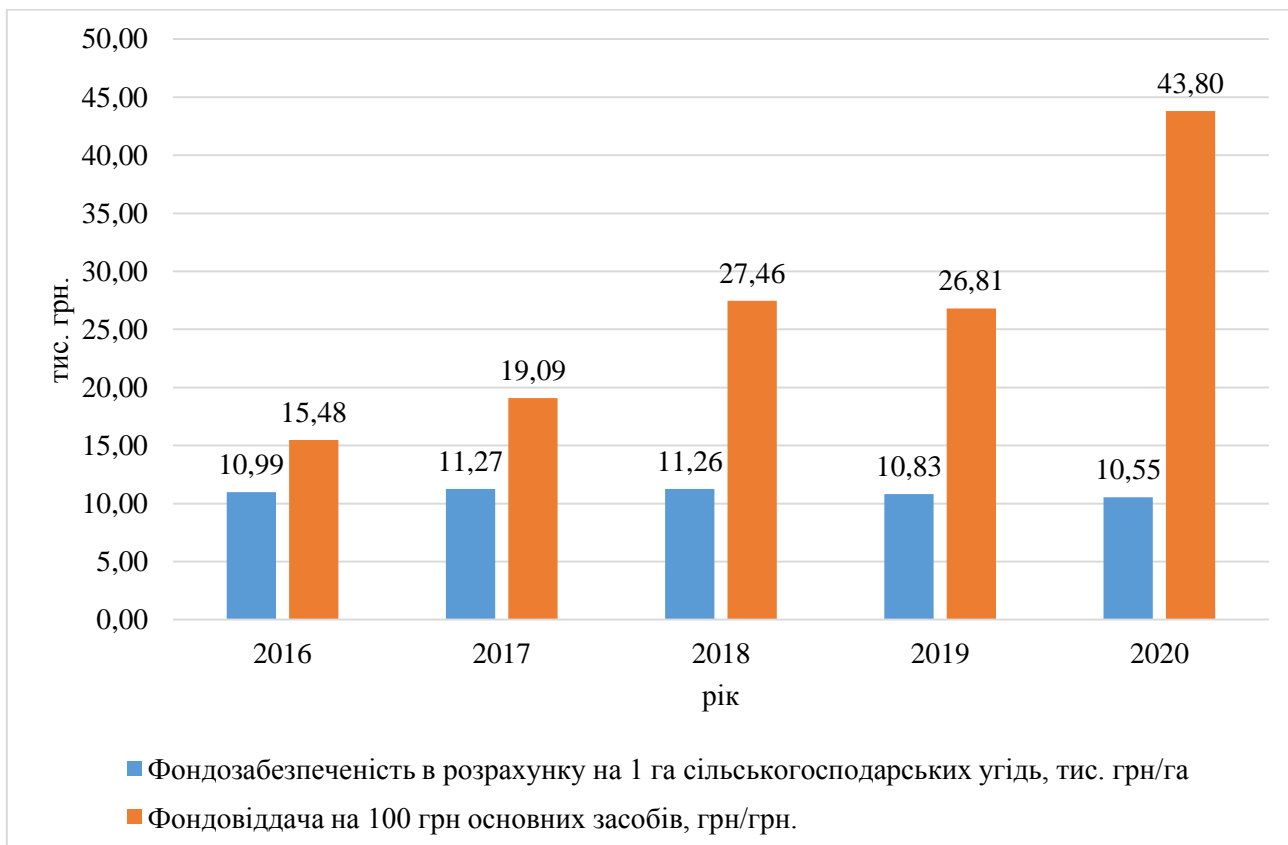
Таблиця 2.3

Рівень забезпеченості та стан використання основних засобів ТОВ «Колос»

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Темп росту 2020 р. до 2016 р., %
Середньорічна вартість основних виробничих засобів, тис. грн.	20922,0	21382,0	21152,0	20420,0	19921,0	95,2
Фондозабезпеченість 100 га с/г угідь, тис. грн/га	1099,4	11,3	11,3	10,8	10,5	1,0
Фондоозброєність 1 робітника, тис. грн./особу	410,2	454,9	491,9	498,0	510,8	124,5
Фондовіддача на 100 грн основних засобів, грн/грн.	15,48	19,09	27,46	26,81	43,80	283,0
Фондоємність 100 грн. валової продукції, грн./грн.	646,14	523,94	364,19	373,04	228,29	35,3
Норма прибутку, %	3,427	6,127	5,787	6,366	8,378	4,951

За період 2020-2016 рр. основні засоби підприємства значно не змінили свою вартість. В 2019 році була проведена індексація залишкової вартості основних засобів та придбання нового комбайна та сівалки. Загалом за період дослідження вартість основних засобів зменшилася на 4,8 %. При цьому, за рахунок зменшення чисельності працівників приріст їх забезпеченості

основними засобами склав 24,5 %. Перевищення приросту вартості валової продукції над збільшенням вартості основних засобів спричинили приріст фондівддачі на 2,8 %. Тобто, додаткове залучення основних засобів окупається приростом виробництва, що свідчить про доцільність інвестування в основні засоби. На рис. 2.1. наведено динаміку рівня забезпеченості та ефективності використання основних засобів.

Рис. 2.1 – Динаміка рівня забезпеченості та ефективності використання основних засобів в ТОВ «Колос»

Наочний графік демонструє, що навіть при незначному поліпшенні складу та рівня забезпеченості підприємства основними засобами, спостерігається зростання продуктивності праці та ефективності використання основних засобів. Тобто, досліджуване підприємство раціонально використовує наявні основні засоби і підприємству доцільно інвестувати кошти в оновлення технічного забезпечення підприємства.

Для загальної характеристики підприємства згрупуємо основні показники діяльності в одну таблицю (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Динаміка результативних показників ефективності функціонування

ТОВ «Колос»

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Темп росту 2020 р. до 2016 р., %
Використано на 100 га с/г угідь, тис. грн:						
виробничих витрат	370,15	679,82	412,40	445,17	481,65	130,1
вартості основних засобів	1099,42	1126,55	1125,71	1082,71	1054,58	95,9
Отримано на 100 с/г угідь, тис. грн.:						
валової продукції, тис. грн.	170,15	215,02	309,10	290,24	461,94	271,5
валового доходу, тис. грн.	407,83	748,84	477,54	514,10	569,99	139,8
прибутку, тис. грн.	37,68	69,02	65,14	68,93	88,35	234,5
Виробіток на одного працівника, тис. грн./особу	63,49	86,83	135,07	133,51	223,74	352,4
Фондовіддача на 100 грн основних засобів, грн/грн.	15,48	19,09	27,46	26,81	43,80	283,0
Норма прибутку, %	3,43	6,13	5,79	6,37	8,38	4,95
Рівень рентабельності діяльності, %	10,18	10,15	15,80	15,48	18,34	8,16

Рівень ресурсного забезпечення ТОВ «Колос» зменшився, про що свідчать зниження чисельності працівників та вартості основних засобів на 23,5 та 4,8 %, відповідно. При цьому рівень матеріальних витрат в розрахунку на одиницю площі збільшився на 30,1 %, що спричинено зростанням цін на насіння, добрива та ПММ. Не зважаючи на вказані фактори ефективність роботи даного підприємства за період 2016-2020 рр. зросла. Так, продуктивність праці збільшилася в 3,5 рази, за рахунок значного зростання валового виробництва. Перевищення приросту прибутку над зростанням суми витрат обумовило приріст рентабельності на 8,16 відсоткові пункти.

Прибуткова діяльність підприємства свідчить, що дана організація має фінансові можливості для здійснення інвестиційної діяльності.

В ТОВ «Колос» створено організаційну структуру, в якій лінійна підпорядкованість усіх бізнес-процесів пов'язана з функціональним лідерством (Додаток А, Б). Система менеджменту ТОВ «Колос» ґрунтується на принципах одноосібної влади. Усі працівники товариства підпорядковуються директору з виконавчими повноваженнями, призначеному засновниками приватного товариства. Директор є керівником і організатором усієї виробничої, соціально-економічної та фінансової діяльності. Необхідно розвивати принципи самоуправління, сприяти вдосконаленню техніки, організації праці та виробництва, досягати їх планового зростання, знижувати витрати, досягати самофінансування підприємства.

2.2. Аналіз зовнішнього середовища підприємства

Першим процесом прийняття рішень щодо інвестування, на нашу думку, є аналіз зовнішнього середовища, оскільки він є основою для визначення місії та цілей економіки та для розробки стратегії поведінки. Необхідність такого аналізу пояснюється виключно тим, що компанії не завжди можуть визначитися зі стратегією. Їхня діяльність обмежена законами, громадським порядком та суспільними нормами. Аналіз зовнішнього середовища ТОВ «Колос» проводиться на таких напрямках: аналіз навколишнього бізнесу; аналіз найближчого оточення компанії та оцінка внутрішнього середовища компанії.

Будь-яка організація є відкритою системою і її розвиток залежить від зовнішнього середовища, сформованого економічними, політичними, соціально-демографічними, технічними та регуляторними факторами. Аналізуючи зовнішнє середовище, насамперед слід відзначити, що країна

характеризується кризовою ситуацією загалом і у сільському господарстві зокрема [7].

Наш аналіз показує, що коли економіка переходила на принципи вільного ринку, держава не змогла розробити відповідну фінансово-кредитну політику. Промисловість була випадково втягнута на ринок, внаслідок чого фінансовий стан аграрного сектору з кожним роком погіршувався.

Для фінансової стабілізації аграрного сектору держава вдається до різноманітних заходів – податкових стимулів, різноманітних і часто непрямих позик, реструктуризації боргів. Проте вжиті заходи не дають бажаного ефекту. За цих обставин продовжують збільшуватися невиконання отриманих коштів та заборгованість із заробітної плати. При цьому «головною причиною збільшення їх обсягів та затримок оплати є невирішені проблеми в сільськогосподарському виробництві» [52].

На нашу думку, одним із головних чинників погіршення фінансового становища сільгоспвиробників є поганий інвестиційний клімат.

Однією з головних причин проблем, що виникають при реформуванні аграрних відносин, є її незавершеність та недостатня якість правового забезпечення, роздробленість окремих норм та їх неузгодженість. Законодавча робота щодо потреб сільського господарства «ще не набула системного характеру». Ми вважаємо, що соціально-демографічний фактор також має значний вплив на стан галузі. Сьогодні в сільському господарстві та інших галузях існує значний розрив у заробітній платі. Результатом цього є масове безробіття на селі, скорочення соціальної сфери та закриття тисячі житлових, культурних і дошкільних закладів. У сільській місцевості області спостерігається загальна депопуляція.

Таким чином, з аналізу зовнішнього середовища можна зробити висновок, що воно містить значну кількість негативних факторів, що характеризуються високим рівнем впливу на аграрний сектор загалом і на ТОВ «Колос» зокрема.

Щоб визначити взаємозв'язок між сильними та слабкими сторонами, а також можливостями та ризиками, вони класифікуються у матриці (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Розширена SWOT-матриця ТОВ «Колос»

Внутрішнє середовище	Сильні сторони (S)	Слабкі сторони(W)
Зовнішнє середовище	Вигідне розташування підприємства Наявність необхідних ресурсів (земля, техніка, фінансові ресурси) Висока продуктивність праці Стабільне фінансове становище Великий досвід на ринку	Зношеність основних засобів Комунікації, устаткування і приміщення фізично зношені Відсутність відділу маркетингу та низький рівень здійснення маркетингової діяльності Відсутність досліджень в області передових технологій
Можливості (O)	SO – стратегія	WO – стратегія
Розширення ринків збуту продукції Розширення напрямків діяльності Покращення техніки та технології Нарощування основного та оборотного капіталу Розширення асортименту продукції та поліпшення якості продукції Можливість росту обсягів виробництва і прибутку Проведення модернізації технологічного обладнання	Розширення ринків збуту продукції; Оптимізація виробничої структури Продаж або здача в оренду невикористовуваних територій та площ; Розширення сівозмін.	Залучення інвестицій для переоснащення виробництва новим обладнанням; Розробка нових маркетингових заходів щодо встановлення гнучкої цінової політики, створення системи збуту і розподілу
Загрози (T)	ST – стратегія	WT – стратегія
Наявність конкурентів на ринку, розширення ринку конкурентами Технологічне відставання Нестабільна політична та економічна ситуація в країні Непередбачуваність подальшого розвитку тваринницької галузі Високі податкові ставки Несприятливі погодні умови	Проведення гнучкої цінової політики, диференційованої залежно від замовника; пропозиція вигідних клієнтові умов оплати; Організація служби маркетингу на сучасному рівні, розробка нових рекламних кампаній, ретельне дослідження ринку	Вивчення та, можливо, використання кооперації в просуванні продукції; Оптимізація обсягів випуску продукції; скорочення кількості незавершеної або бракованої продукції

Відповідно, стратегія має бути спрямована на використання можливостей, особливо тих, які пов'язані з вигодами господарства, та на захист підприємства

від загрози. Окрім оцінки впливу навколишнього середовища на діяльність стратегічне управління підприємством повинно відповідати економічній суті та завданням господарства. Відповідно розробка стратегічної програми вимагає визначення стратегічних цілей сільськогосподарських підприємств (табл. 2.8).

Таблиця 2.

«Дерево цілей» ТОВ «Колос»

Цілі першого порядку	Цілі другого порядку
А	1
1. Формування нових механізмів виробництва господарствами	1.1. Трансформація виробництва
	1.2. Розвиток прибуткових видів діяльності
	1.3. Санування галузі тваринництва
	1.4. Збільшення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції
	1.5. Налагодження ефективних шляхів збуту продукції
	1.6. Інші підходи до заохочення на працю
2. Удосконалення організаційного механізму господарювання	2.1. Забезпечення чіткого організаційного механізму господарювання
	2.2. Внутрішньогосподарське реформування з метою створення ініціативної команди
	2.3. Ефективний підхід до маркетингу
3. Ефективне використання землі господарствами	3.1. Перегляд і оптимізація посівних площ та сівозмін
	3.2. Поліпшення якісних характеристик землі
	3.3. Можливе додаткове залучення орендованих земель інших господарств
4. Формування нової матеріально-технічної бази господарств	4.1. Максимальне забезпечення новою високопродуктивною сільськогосподарською технікою
	4.2. Технологічне переоснащення сільськогосподарського виробництва
5. Інноваційні підходи керівництва та інформаційне забезпечення	5.1. Розробка механізму освоєння і впровадження нових технологій
	5.2. Поєднання науки і виробництва
	5.3. Застосування комп'ютерних програм
6. Забезпечення господарств кваліфікованими кадрами	6.1. Збереження та ефективне використання трудових ресурсів
	6.2. Розробка програми підготовки і перепідготовки кадрів
7. Розвиток соціальної інфраструктури господарств	7.1. Створення сприятливих соціально-економічних умов життя і діяльності населення
	7.2. Максимальний розвиток соціальної інфраструктури
8. Захист навколишнього середовища	8.1. Розробка програми заходів з охорони навколишнього середовища і використання природних ресурсів
	8.2. Виробництво екологічно чистої продукції

Встановлена мета формує загальні орієнтири компанії, виражає напрямок її існування, конкретний кінцевий стан, до якого завжди прагне підприємство,

визначається у вигляді цілей. Цілі є відправною точкою для бізнес-планування, вони є основою для побудови внутрішніх відносин, цілі базуються на системі мотивації, цілі є відправною точкою для процесу контролю та звітності.

Наразі ТОВ «Колос» не має чітко визначеної системи стратегічних цілей. Ці довгострокові цілі повинні бути запропоновані йому, враховуючи загальну мету компанії, наведену вище, напрямок його діяльності та умови зовнішнього середовища.

Доцільність використання такої цільової системи впливає з наступних причин:

1. ТОВ «Колос» давно займається виробництвом рослинної продукції. Нині основними культурами є соняшник та пшениця. Звичайно, пристосування структури виробництва до ринкових цін і ринкового попиту допомогло підприємствам пережити загальну кризу, але, на нашу думку, це має покращити сільськогосподарське виробництво в довгостроковій перспективі, оскільки: ТОВ «Колос» має багаторічний досвід у виробництві зерна.

2. Розвиток виробництва конкурентоспроможної продукції ТОВ «Колос» з метою уникнення кризової ситуації є правомірним рішенням. Проте тривале домінування зернових культур у структурі посівних площ може змінити родючість ґрунту та зменшити майбутній економічний прибуток від виробництва цієї продукції. У таких умовах ТОВ «Колос» має приділяти особливу увагу оптимізації посівних площ та сівозміни.

3. ТОВ «Колос» сьогодні особливо усвідомлює проблему відсутності ефективних каналів збуту. Переважна більшість сільськогосподарських виробничих зв'язків нестабільні. Більше того, біржі залишаються бартерними операціями, які не приносять ліквідності в економіку. Вирішення цієї проблеми можливе шляхом організації ефективної маркетингової роботи на підприємствах, у тому числі збору інформації про покупців і постачальників, а також вивчення ринкових цін на сільськогосподарську продукцію.

4. Важливим фактором, що впливає на розвиток ТОВ «Колос», є кадровий потенціал. Сучасні рамкові умови вимагають не лише високого рівня освіти, а й наявності таких характеристик, як підприємливість та ініціативність. Тому перед керівниками стоїть завдання виховання колективу, сприяти доброму ставленню робітників до своєї роботи, виховання робітників, тобто формування колективу, члени якого розуміють, що це необхідно і що це результат роботи. сільське господарство. Не менш важливим є запровадження відповідної системи матеріального стимулювання.

5. Важливою передумовою забезпечення стабільної ринкової позиції та максимально можливої прибутковості підприємств є вдосконалення використовуваних методів і технологій. Нині ТОВ «Колос» переважно використовує типові енергоємні технології, що сприяє формуванню високих витрат виробництва. Крім того, більшість сільськогосподарських знарядь є застарілими. Тому необхідно проводити інвестиційну діяльність та оновлювати технічний стан підприємства.

2.3. Характеристика інвестиційної стратегії ТОВ «Колос»

Ефективність інвестицій ТОВ «Колос» в основному формується на етапі вибору варіантів та рішень інвестування. Вплив керівництва на ефективність інвестицій після впровадження обмежений. Отже, якщо інвестиційний проект, розроблений методами проектного аналізу, має прийнятний термін окупності та ризики, то в процесі його реалізації залишається лише реалізувати заплановані заходи.

Стратегічне управління ефективністю інвестицій відбувається в процесі оцінки та вибору найбільш доцільних інвестиційних рішень з урахуванням відповідних умов. Оскільки процес стратегічного та поточного планування є безперервним, взаємопов'язаним і узгодженим, ТОВ «Колос» має обґрунтувати

та вибрати інвестиційні проекти, варіанти та рішення для реалізації в їх ієрархічній послідовності – визначаючи спочатку найефективніші стратегічні цілі, потім орієнтації та важелі інвестиційної політики, потім інвестиційна політика - конкретні інвестиційні плани, проекти та рішення.

В ієрархії системи основних складових стратегічного вибору ТОВ «Колос» інвестиційна стратегія займає таке місце: місія підприємства – загальні стратегічні завдання його розвитку – функціональні стратегії: операційна, фінансова, інвестиційна, інноваційна. та інші, інвестиційна політика. Інвестиційна політика, як функціональна частина інвестиційної стратегії, дозволяє ТОВ «Колос» поєднувати цілі та напрями інвестування з основними механізмами їх реалізації, а також програми та поточні плани. Тому вибір цих складових стратегії ТОВ «Колос» має ґрунтуватися на критеріях ефективності інвестування.

Розробка ефективної інвестиційної стратегії та інвестиційної політики ТОВ «Колос» як суб'єкта господарювання має базуватися насамперед на принципах стратегічного управління, аналізу проекту та відбору на основі критеріїв прийняття ефективних інвестиційних рішень [11]. Це насамперед для того, щоб розглядати ТОВ «Колос» як відкриту соціально-економічну систему, здатну до самоорганізації та розвитку на основі ефективних інвестицій. Узгодження інвестиційної політики з операційною стратегією та потребами споживачів, активний пошук ефективних рішень у всіх сферах та складових інвестиційної діяльності, поєднання перспективного, поточного та оперативного управління інвестиціями, врахування факторів середовища та їх подальшої еволюції, мінімізувати інвестиційні ризики, постійне вдосконалення навичок і знань з точки зору стратегічного управління та аналізу проектів – все це є основою стратегії управління інвестиціями.

При розробці інвестиційної стратегії та політики ТОВ «Колос» доцільно обирати найбільш ефективні стратегічні цілі інвестування на період 2-3 роки і

більше, що вимагає визначення обсягу інвестиційних потреб і доходів, а також оцінки рентабельності інвестиційних проектів і власні інвестиційні можливості, вибираючи дешевші джерела фінансування для інвестицій [2].

При розробці інвестиційної стратегії ТОВ «КОЛОС» варто визначити плюси та мінуси своєї діяльності. Їх виявлення забезпечується за допомогою SWOT-аналізу, результати якого висвітлюють стратегічні інвестиційні цілі компанії. Інвестиційні рішення, прийняті в результаті SWOT-аналізу, є важливим кроком у процесі управління ефективністю інвестицій, оскільки вони дозволяють отримати додаткові переваги безкоштовно.

Для кожної стратегічної інвестиційної мети ТОВ «Колос» ефективність має визначатися співвідношенням чистого ефекту та інвестиційних витрат. Ефективність інвестицій визначається шляхом порівняння загальних вигод і загальних витрат усіх інвестиційних цілей, обраних для реалізації [7].

Найвищий рівень обґрунтування вибору цілей інвестування досягається за результатами аналізу проекту, під час якого визначається термін окупності інвестицій. За відсутності розроблених інвестиційних проектів доцільно провести попередній аналіз проекту на основі зведених даних щодо: цін та витрат на придбання сільгосптехніки, будівництва, закладки багаторічних насаджень, формування основного стада, робочих машин тощо. Методологія передпроектного аналізу подібна до методології інвестиційного планування. Різниця полягає у використанні агрегованих та менш детальних результатів у розрахунках грошових потоків, фінансових коефіцієнтів та термінів окупності для кожної інвестиційної цілі.

При визначенні інвестиційних потреб ТОВ «Колос» зі стратегічної точки зору слід враховувати такі витрати: придбання основних засобів без ПДВ, за винятком товарів, для яких воно включено в ціну придбання; оплата відсотків по кредиту; перевезення вантажів стороннім транспортом; сплата мит і податків; підвищення заробітної плати, комісійні постачальникам та іноземним

бізнес-організаціям; оплата послуг товарних бірж, у тому числі брокерських, а також послуг сторонніх організацій з доставки, навантаження, розвантаження та зберігання цінностей під час транспортування; відрядження для безпосереднього придбання матеріальних цінностей; закупівля сировини та доставка її в господарство; інші капітальні витрати.

Вимоги до витрат для кожної з інвестиційних цілей ТОВ «Колос» слід порівнювати з джерелами його покриття. ТОВ «Колос» мають: власний – чистий прибуток після оподаткування та амортизації, дохід від продажу нерухомості, закріплення надлишкових оборотних коштів, страхові суми від втрати майна тощо; залучені - позики та кошти, спеціальних фондів.

Результати розрахунків інвестиційних потреб та інвестиційних ресурсів, необхідних для їх формування, використовуються для: вибору найбільш ефективних варіантів майбутніх інвестиційних цілей; підготовки програми інвестиційної діяльності ТОВ «Колос» на стратегічний період; розробки детального інвестиційного плану на наступний рік; визначення максимально можливого обсягу інвестиційних коштів для досягнення цілей інвестування; оцінки інвестиційних проектів (планів), пов'язаних з реалізацією інвестиційних цілей ТОВ «Колос».

При розробці інвестиційної політики слід враховувати можливість залучення коштів державних програм підтримки розвитку сільськогосподарських підприємств для реалізації власних інвестиційних проектів, що дозволяє знизити вартість проекту та скоротити термін його окупності.

При розробці інвестиційної політики ТОВ «Колос» визначаються форми реалізації інвестиційної стратегії за її основними аспектами та етапами на наступний рік. Кожен рік є окремою фазою інвестиційної стратегії, а це означає, що річний інвестиційний план є її частиною.

У річних планах ТОВ «Колос» уточнюються та конкретизуються заходи щодо контролю ефективності інвестицій:

а) перевіряється відповідність доходу від сільського господарства сумам, передбаченим у конкретному інвестиційному проекті, і за необхідності плануються відповідні заходи. Визначається також, чи відповідає проект, що міститься в плані, загальному напрямку розвитку економіки, поглиблює його спеціалізацію та підвищує ефективність господарської діяльності;

б) резерви шукають для підвищення ефективності інвестицій у даний проект за рахунок зниження операційних витрат на одиницю продукції;

в) відповідність реалізованих інвестиційних проектів реальній динаміці продовольчих та інвестиційних ресурсів, можливостям державної підтримки проектів, використаним у розрахунках процентним ставкам, ситуації на ринку інвестицій, а також рівню ефективності;

д) будуть вивчені засоби для зменшення ризиків поточних проектів шляхом укладання додаткових контрактів на закупівлю обладнання та продаж продукції; фінансування та страхування проекту; інвестувати частину вільних інвестиційних коштів у дуже ліквідні цінні папери, щоб створити можливості для швидкого реінвестування засобів виробництва; диверсифікація виробничої діяльності для компенсації втрат прибутку в окремих видах виробництва за рахунок додаткових надходжень від інших галузей;

д) аналізується обсяг нагромадження капіталу за рахунок інвестиційної діяльності, що характеризує її ефективність.

Стратегічно керуючи результативністю своїх інвестицій, ТОВ «Колос» повинні враховувати, що всі його інвестиційні дії можуть мати альтернативу. Високі темпи зростання капіталу можна забезпечити за рахунок зменшення використання доходу на споживання, оскільки прибуток і зростання капіталу безпосередньо пов'язані з рівнем інвестиційного ризику, а достатня ліквідність може перешкоджати реалізації високоліквідних проектів. Тому кожен

підприємець повинен самостійно розставляти пріоритети та коригувати свої бізнес-плани на всіх етапах реалізації. Для цих же цілей програма інвестиційної діяльності ТОВ «Колос» повинна щорічно переглядатися, коригуватися та доповнюватися, тобто планування інвестиційної діяльності має бути адаптивним з урахуванням їх ефективності.

Висновки до другого розділу

1. Дослідження теми дипломної роботи проводилося за матеріалами ТОВ «Колос». Оцінка діяльності даного підприємства показала, що рівень ресурсного забезпечення ТОВ «Колос» зменшився, про що свідчать зниження чисельності працівників та вартості основних засобів на 23,5 та 4,8 %, відповідно. При цьому рівень матеріальних витрат в розрахунку на одиницю площі збільшився на 30,1 %, що спричинено зростанням цін на насіння, добрива та ПММ. Не зважаючи на вказані фактори ефективність роботи даного підприємства за період 2016-2020 рр. зростає. Так, продуктивність праці збільшилася в 3,5 рази, за рахунок значного зростання валового виробництва. Перевищення приросту прибутку над зростанням суми витрат обумовило приріст рентабельності на 8,16 відсоткові пункти. Прибуткова діяльність підприємства свідчить, що дана організація має фінансові можливості для здійснення інвестиційної діяльності.

2. Наразі ТОВ «Колос» не має чітко визначеної системи стратегічних цілей. На основі оцінки середовища підприємства основними цілями були визначені: оптимізація виробничої структури, з врахуванням екологізації ґрунтів; організація ефективної маркетингової роботи на підприємстві; формування ефективного кадрового потенціалу з розробкою системи мотивації; вдосконалення технічного та технологічного забезпечення, для чого необхідно проводити інвестиційну діяльність та оновлювати технічний стан підприємства.

3. Успішний розвиток ТОВ «Колос» можливий лише на основі ефективних інвестиційних проектів та рішень. Ефективність інвестицій формується переважно на етапі їх планування та проектування. Тому управління цією ефективністю вимагає від підприємства наукової оцінки інвестиційних рішень і вибору найбільш підходящого. Відповідно до ієрархії складових стратегічного відбору цілей розвитку ТОВ «Колос», управління ефективністю інвестицій має включати оцінку та вибір їх варіантів відповідно до: загальних стратегічних цілей його розвитку; функціональні стратегії - операційні, фінансові, інвестиційні, інноваційні та інші; інвестиційна політика; інвестиційних програм та згідно з чинним планом звітності. Найвищий рівень обґрунтованості вибору стратегічних інвестиційних цілей досягається за допомогою методології проектного аналізу, яка передбачає розробку інвестиційних проектів та бізнес-планів.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ НА ВИРОБНИЧОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

3.1. Напрямки підвищення інвестиційної привабливості ТОВ «Колос»

Оцінка інвестиційної привабливості ТОВ «Колос» складається з виконання ряду функцій. Для того, щоб можна було оцінити інвестиційну привабливість компанії, спочатку необхідно встановити певні критерії віднесення компанії до категорії привабливих для інвестування. По-друге, необхідно враховувати всі параметри, що лежать в основі розрахунку параметрів оцінки.

Особливістю цієї математичної моделі є те, що вона враховує багато вихідних вхідних параметрів, які визначаються відповідною звітністю підприємства; набір параметрів, що використовуються для оцінки фінансового стану; функція перетворення вихідних параметрів у розрахункове значення; набір функцій декомпозиції результуючих параметрів, що визначають рівень інвестиційної привабливості компанії.

На цьому етапі доцільно залучити групу компетентних фахівців, таких як фінансові аналітики, бухгалтери, економісти, зацікавлені інвестори тощо. (табл. 3.1). За критерієм повноти результати діяльності підприємства найбільш повно і комплексно оцінюються за п'ятьма групами параметрів: фінансовий стан, фінансова стійкість, ліквідність і платоспроможність, ділова активність і прибутковість. Вищевказаним фахівцям було запропоновано класифікувати набір параметрів фінансового стану, що характеризують дані п'яти груп. В результаті була створена оціночна матриця, надана експертами з фінансових параметрів.

Таблиця 3.1

Матриця балів, отриманих в результаті експертного оцінювання

ТОВ «Колос»

№ з/п	Показник	Оцінки експертів									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Коефіцієнт придатності основних засобів	9	9	8	8	9	9	9	8	9	8
2	Коефіцієнт оновлення основних засобів	9	8	8	9	9	9	7	7	9	9
3	Коефіцієнт вибуття основних засобів	4	4	3	5	3	4	6	6	4	5
4	Коефіцієнт покриття	8	7	9	8	8	8	7	9	9	8
5	Коефіцієнт швидкої ліквідності	8	7	8	7	8	8	7	7	9	8
6	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	9	9	8	7	7	8	7	7	9	8
7	Коефіцієнт незалежності	9	9	9	9	8	9	8	8	9	8
8	Коефіцієнт фінансування	4	9	8	8	9	7	10	8	8	8
9	Коефіцієнт фінансової стійкості	8	9	8	8	9	9	6	9	7	7
10	Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	7	6	8	7	9	8	8	7	9	8
11	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	9	8	10	9	10	10	9	10	9	10
12	Коефіцієнт оборотності активів	5	6	6	4	7	8	6	8	7	8
13	Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованостей	9	10	10	9	9	9	10	9	10	10
14	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	6	5	7	6	5	5	6	8	7	9
15	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	6	5	7	6	5	5	7	7	6	9
16	Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	6	4	7	7	6	6	7	7	6	8
17	Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	6	6	6	7	7	6	7	7	6	8
18	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	6	5	6	5	6	6	7	7	6	9
19	Коефіцієнт рентабельності активів	9	8	9	10	9	9	10	10	8	10
20	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	9	8	9	10	9	9	10	10	8	10
21	Коефіцієнт рентабельності діяльності	8	9	9	8	8	9	9	8	9	9
22	Коефіцієнт рентабельності продукції	5	8	6	7	9	9	10	8	11	8
	Всього	159	159	169	164	169	170	173	175	175	185

Після збору даних від експертів ми обробляємо отримані пропозиції. При обробці матеріалів колективної експертизи відносних ваг параметрів рекомендується використовувати метод рангової кореляції. Тому отримані дані

відповідно розподіляються на бали. Найважливішому фактору присвоюється ранг одиниці; ранг з найбільшим n-числом є найменш важливим фактором.

Якщо експерт присвоює однакову оцінку кільком факторам, їм присвоюється однаковий рейтинг. Стандартизований ранг - це частка суми місць, які займають фактори рівного рангу, і загальної кількості цих альтернатив.

Таблиця 3.2

Частота повторів оцінок експертів при ранжуванні заданих параметрів для ТОВ «Колос»

Оцінка	Частота повторів									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
10	0	1	2	2	1	1	5	3	1	4
9	7	5	5	4	8	8	2	3	8	5
8	4	5	6	4	4	5	2	6	3	10
7	1	2	3	6	3	1	8	8	3	1
6	5	3	4	2	2	3	4	1	4	0
5	2	3	0	2	2	2	0	0	0	1
4	2	2	0	1	0	1	0	0	1	0
3	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0
2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Аналізуючи оцінку, яку присвоїв перший експерт за кожним показником отримаємо: 9, 9, 9, 9, 9, 9, 9, 9, 9, 8, 8, 8, 8, 7, 6, 6, 6, 6, 5, 4, 4, 4.

Визначимо місця, що займає кожний показник згідно з кількістю балів:

1-8, 9-12, 13, 14-18, 19, 20-22.

Використовуючи правила визначення стандартизованих рангів, отримаємо такі їх значення: 4,5; 10,5; 11; 16,5; 19,0; 21,0,

$$\text{де } 4,5 = (1+2+3+4+5+6+7+8)/8;$$

$$10,5 = (9+10+11+12)/4;$$

$$13,0 = (13)/1;$$

$$16,0 = (14+15+16+17+18)/5;$$

$$19,0 = 19,0/1; \quad 21,0 = (20+21+22)/3.$$

Аналогічним чином визначаємо ранги за усіма іншими експертами.

Таблиця 3.3

Ранги за кожною окремою оцінкою для ТОВ «Колос»

Оцінка	Ранги									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
10		2,9	1,9	1,4	2,4	2,9	1,4	1,9	6,2	1,4
9	4,5	6,2	7,1	5,2	6,7	7,6	5,7	6,2	12,4	7,1
8	10,5	8,6	11,9	10,5	11,9	11,9	11,4	10,9	13,3	13,8
7		12,4	13,3	13,3	0,0	14,3	14,7	15,2	14,3	18,1
6			15,2	15,7	15,7	15,2	17,6	19,5	15,7	20,9
5	16	16,2	18,5	18,5	17,6	17,6	20,4		19,0	
4	19	19,0	20,9	20,0	20,0	20,4				
3	21	20,9		20,9						

Використовуючи ранги кожного окремого бала, ми можемо виконати правильний розрахунок пов'язаних рангів, необхідних для обчислення максимального значення оцінки дисперсії.

Таблиця 3.4

Розрахунок показника зв'язаних рангів в s-му ранжуванні для ТОВ «Колос»

Оцінка	Ранги									
	T ₁	T ₂	T ₃	T ₄	T ₅	T ₆	T ₇	T ₈	T ₉	T ₁₀
10	0	29	38	29	24	29	71	57	62	57
9	284	278	321	188	479	547	103	167	889	321
8	336	342	570	334	380	475	182	524	319	1102
7	91	173	279	559	0	100	825	851	299	126
6	0	0	365	188	188	274	422	117	376	0
5	160	242	0	185	176	176	0	0	0	0
4	152	152	0	80	0	82	0	0	0	0
3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Сума	1023	1216	1573	1563	1246	1682	1603	1716	1946	1606

Наступним кроком є побудова матриці, яка вже містить рейтингові бали експертів за відповідними показниками фінансового стану підприємства

Таблиця 3.5

Матриця рангів щодо показників фінансового стану ТОВ «Колос»

№ з/п	Оцінки експертів										Сума рангів	Відх. від ср. суми	Z ²
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	r _s	Z _s	
1	2,4	2,9	7,1	5,2	2,4	2,9	1,4	6,2	6,2	7,1	43,7	-65,6	4296,8
2	2,4	6,2	7,1	1,4	2,4	2,9	11,4	10,9	6,2	1,4	52,3	-57,0	3249,0
3	15,7	16,2	20,9	15,7	20,0	17,6	14,7	15,2	19,0	20,9	175,8	66,5	4422,3
4	6,2	8,6	1,9	5,2	6,7	7,6	11,4	1,9	6,2	7,1	62,7	-46,6	2166,9
5	6,2	8,6	7,1	10,5	6,7	7,6	11,4	10,9	6,2	7,1	82,2	-27,1	733,1
6	2,4	2,9	7,1	10,5	11,9	7,6	11,4	10,9	6,2	7,1	77,9	-31,4	982,8
7	2,4	2,9	1,9	1,4	6,7	2,9	5,7	6,2	6,2	7,1	43,2	-66,0	4359,3
8	20,9	8,6	13,3	13,3	11,9	15,2	5,7	15,2	14,3	18,1	136,3	27,1	733,1
9	6,2	2,9	7,1	5,2	2,4	2,9	14,7	1,9	13,3	13,8	70,3	-39,0	1517,1
10	10,5	12,4	7,1	10,5	2,4	7,6	5,7	10,9	6,2	7,1	80,3	-29,0	839,6
11	10,5	12,4	7,1	10,5	6,7	7,6	11,4	6,2	6,2	7,1	85,5	-23,8	564,1
12	19,5	16,2	18,5	20,9	15,7	14,3	20,4	15,2	15,7	18,1	174,3	65,1	4234,8
13	10,5	6,2	7,1	10,5	11,9	11,9	5,7	1,9	12,4	7,1	85,0	-24,2	586,9
14	15,7	19,0	15,2	18,5	20,0	20,4	20,4	15,2	15,7	13,8	173,9	64,6	4173,2
15	15,7	19,0	15,2	18,5	20,0	20,4	17,6	19,5	19,0	13,8	178,6	69,4	4809,4
16	15,7	20,9	15,2	15,7	17,6	17,6	17,6	19,5	19,0	18,1	176,7	67,5	4549,5
17	15,7	16,2	18,5	15,7	15,7	17,6	17,6	19,5	19,0	18,1	173,4	64,1	4112,0
18	15,7	19,0	18,5	20,0	17,6	17,6	17,6	19,5	19,0	13,8	178,1	68,9	4743,8
19	10,5	12,4	11,9	5,2	11,9	11,9	5,7	6,2	6,2	7,1	88,8	-20,4	417,2
20	10,5	12,4	11,9	5,2	11,9	11,9	5,7	6,2	6,2	7,1	88,8	-20,4	417,2
21	6,2	2,9	1,9	5,2	6,7	2,9	1,4	6,2	6,2	1,4	40,9	-68,4	4678,6
22	19,5	12,4	18,5	15,7	11,9	11,9	5,7	15,2	6,2	18,1	134,9	25,7	657,9
Усього											2403,5	0,0	57244,2
Середнє значення											109,3		

Запишемо вираз для визначення коефіцієнта конкордації:

$$W = 12 * 57244,2 / (10^2 * (22^3 - 22) - 10 * 6058) = 0,69$$

В даному випадку значення коефіцієнта конкордації наближене до одиниці, тому можна зробити висновок, що ступінь узгодженості експертів досить високий.

Коефіцієнт когерентності є випадковою величиною. Оцінку значущості коефіцієнта конкордантності перевіряють за критерієм Пірсона.

Розрахункове значення h^2 порівнюють із значенням із таблиці для $n = m - 1$ ступенів свободи та рівня значущості ($P = 0,95$). У нашому випадку з $n = 22 - 1 = 21$ ступінь свободи і $P = 0,95$ $h^2 = 32,671$. Оскільки $32,671 < 154,209$, консенсусне припущення експертів з рейтингу прийнято.

Попередні розрахунки засвідчили високий рівень згоди експертів.

Кількісна оцінка ступеня узгодженості набору оцінок не є самоціллю, а повинна дати можливість відповісти на питання, чи можна розрахувати сукупну функцію оцінки привабливості інвестування за допомогою цього набору.

За результатами отриманих загальних рейтингів вибираємо основні фінансові показники, які будуть використані при побудові моделі оцінки інвестиційної привабливості компанії, за критеріями ефективності та від мінімуму.

Набір із 22 заданих параметрів був зведений до набору з 13 параметрів, а саме експерти визначили основні фактори, що характеризують фінансовий стан компанії:

1. коефіцієнт придатності основних засобів;
2. коефіцієнт оновлення основних засобів;
3. коефіцієнт покриття;
4. коефіцієнт швидкої ліквідності;
5. коефіцієнт абсолютної ліквідності;
6. коефіцієнт незалежності;
7. коефіцієнт фінансової стійкості;
8. коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами;

9. коефіцієнт маневреності власного капіталу;
10. коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованостей;
11. коефіцієнт рентабельності активів;
12. коефіцієнт рентабельності власного капіталу;
13. коефіцієнт рентабельності діяльності.

З метою забезпечення відтворення основних засобів важливо вивчати їх стан. Стан і рівень використання основних засобів є важливим чинником підвищення ефективності діяльності підприємства, а також показником його інвестиційної привабливості. Стан основних засобів характеризують коефіцієнти зносу та придатності основних засобів а також показники їх руху (оновлення, вибуття, надходження). Коефіцієнт амортизації вказує на частку витрат на придбання амортизованих основних засобів у відношенні витрат виробництва попередніх періодів. Норма амортизації визначається співвідношенням між сумою зносу основних засобів і первинною вартістю основних засобів. Показник придатності вказує, яка частина основних засобів придатна для використання в контексті господарської діяльності. Ці два коефіцієнти доповнюють один одного і в сумі дають одиницю. Тому, зважаючи на критерій мінімізації, у розрахунках доцільно використовувати лише один із них. Рівень фактичних інвестицій на підприємстві дає змогу оцінити коефіцієнт оновлення основних фондів, який відображає частку введених в експлуатацію основних засобів у даному періоді від загальної вартості основних засобів на кінець звітного періоду.

Наступним кроком є створення моделі оптимізації інвестиційної привабливості компанії.

Узагальнюючи отриману інформацію можна отримати параметр оптимізації. Фактичне визначення показника вимагає одночасного врахування кількох параметрів, які можна узагальнити та використати відповідно до

сукупності властивостей досліджуваного об'єкта. На сьогоднішній день існує величезна кількість методів, які використовують різні аналітичні формули для розрахунку оцінки окремих властивостей і повної оцінки. На нашу думку, доцільно звернути увагу на характеристики бажаності.

Суть застосування функції бажаності як функції оптимізації полягає в тому, що значення кожного з параметрів, які визначаються при проведенні оптимізації та можуть сприяти вирішенню проблеми, потім перетворюються у відповідну бажаність, з якої формується узагальнена функція бажаності D , яка є оптимізацією середніх геометричних окремих параметрів.

Шкала бажаності коливається в діапазоні від 0 до 1. Значення найбільш сприятливих факторів для ефективного функціонування підприємства порівнюються зі значеннями, близькими до 1 (від 0,6 до 1). Ті ж фактори, які вважаються негативними, визначаються за шкалою бажаності зі значеннями, близькими до 0 (максимальне значення до 0,4). Конкретні засоби реалізації функції бажаності можуть бути дуже різноманітними. Для аграрного виробництва доцільно застосовувати функцію бажаності Харрінгтона [11]:

$$D = \sqrt[n]{\prod_{i=1}^n d_i},$$

$$d_i = \exp(-\exp(-y_i))$$

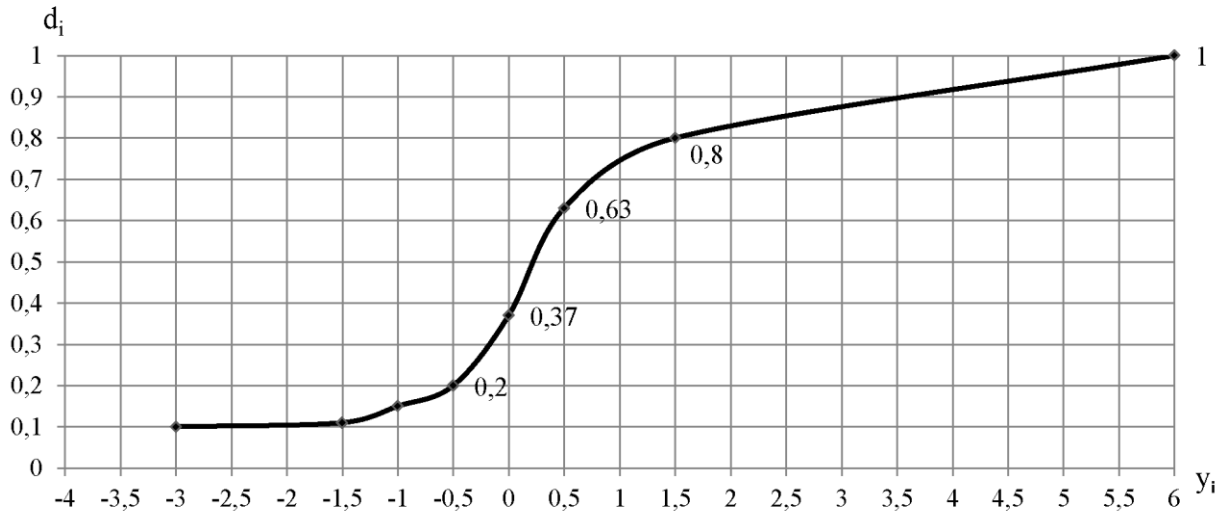
де n – кількість показників, що використовуються для оцінки інвестиційної привабливості компанії;

d_i - часткова функція, що визначається за шкалою Харрінгтона;

y_i - показник інвестиційної привабливості в безрозмірному вигляді.

Шкала Харрінгтона умовно поділяється на п'ять розділів, які характеризують весь діапазон значення розглянутих показників. Точка з

координатами $(0,0; 0,4)$ є критичним поворотом кривої – вона розділяє значення показників на задовільні та незадовільні (рис. 3.1).

Рис. 3.1 - Функція бажаності Харрінгтона

Для застосування шкали Харрінгтона необхідно «всі досліджувані показники привести до безрозмірного вигляду відповідно до осі абсцис та розрахувати величини частинних функцій Харрінгтона» [51].

Для надання показникам безрозмірного вигляду (y) скористаємось формулами:

$$y_i \uparrow (\max) = \frac{k_i}{k_{крт}},$$

$$y_i \downarrow (\min) = \frac{(1 - k_i)}{k_{крт}}$$
(3.1-3.2)

де k - значення показника, отримане при розрахунках;

$k_{крт}$ - критичний рівень показника;

max/min - критерій за яким отриманий показник досягає максимуму чи мінімуму.

При впровадженні запропонованої методики спрощення в умовах ТОВ «Колос» слід враховувати, що вибір фінансових показників не завжди є однаковим. Для кожного підприємства в різних умовах господарювання доцільно використовувати різні показники. На базі ТОВ «Колос» апробовано модель оцінки інвестиційної привабливості компанії на основі функції бажаності Харрінгтона, зокрема для аналізу використано публічну фінансову звітність цієї організації за 2016-2020 роки.

Таблиця 3.6

Градації інвестиційної привабливості в залежності від значень функції бажаності

Значення функції	Характеристика рівня інвестиційної привабливості
1,00-0,82	відмінний
0,81-0,65	добрий
0,64-0,39	задовільний
0,38-0,20	незадовільний, підприємству загрожує банкрутство
0,19-0,00	критичний, підприємство банкрут

На першому етапі визначення інвестиційної привабливості ТОВ «Колос» за запропонованою методикою було розраховано 14 показників, що відображають певні особливості фінансового стану підприємства (табл. 3.7).

Таблиця 3.7

Показники фінансового стану ТОВ «Колос» за 2016-2020 рр.

Показник	Вхідні дані					Критерій оптимізації	
	2016	2017	2018	2019	2020		
k ₁	0,33	0,34	0,38	0,49	0,56	0,50	max
k ₂	0,03	0,07	0,12	0,08	0,34	0,10	max
k ₃	2,02	2,03	1,87	1,88	1,05	1,00	max
k ₄	0,66	0,73	0,71	1,04	0,77	0,80	max
k ₅	0,00	0,01	0,11	0,27	0,02	0,25	max
k ₆	0,61	0,53	0,43	0,45	0,16	0,50	max
k ₇	1,55	1,12	0,77	0,82	0,19	1,00	max
k ₈	0,50	0,51	0,46	0,47	0,05	0,10	max
k ₉	0,66	0,77	0,85	0,81	0,24	0,50	max
k ₁₀	1,30	0,93	0,85	0,96	0,75	1,00	max

k ₁₁	0,02	0,07	0,03	0,20	0,07	0,10	max
k ₁₂	0,04	0,13	0,06	0,46	0,30	0,10	max
k ₁₃	0,02	0,06	0,02	0,15	0,13	0,10	max
k ₁₄	0,01	0,11	0,02	0,30	0,04	0,20	max

Отримавши значення параметрів, що характеризують окремі ланки фінансового стану досліджуваного підприємства, за плановою методикою необхідно зробити їх безрозмірними. З цією метою кожен показник ТОВ «Колос» порівнюється зі значенням отриманого критерію оптимізації (табл. 3.8).

Таблиця 3.8

Безрозмірні значення параметрів фінансового стану ТОВ «Колос»

Показник	2016	2017	2018	2019	2020
k ₁	0,6538	0,6792	0,7585	0,9896	1,1220
k ₂	0,2734	0,6697	1,2144	0,7820	3,4103
k ₃	2,0202	2,0299	1,8675	1,8845	1,0480
k ₄	0,8308	0,9099	0,8856	1,3026	0,9625
k ₅	0,0052	0,0308	0,4277	1,0676	0,0699
k ₆	1,2145	1,0569	0,8669	0,9005	0,3190
k ₇	1,5462	1,1208	0,7650	0,8201	0,1898
k ₈	5,0500	5,0736	4,6454	4,6936	0,4583
k ₉	1,3196	1,5449	1,6983	1,6292	0,4749
k ₁₀	1,3030	0,9323	0,8455	0,9601	0,7520
k ₁₁	0,2105	0,7449	0,2850	2,0451	0,6616
k ₁₂	0,3539	1,3242	0,5993	4,6099	3,0110
k ₁₃	0,1696	0,6059	0,2166	1,5336	1,2941
k ₁₄	0,0285	0,5419	0,0897	1,4873	0,2218

На останньому кроці були розраховані підфункції для кожного вхідного параметра (табл. 3.9) і визначено значення функції Харрінгтона для кожного періоду дослідження.

За результатами оцінки значення функції Харрінгтона для ТОВ «Колос» у 2016 році становило 0,60, у 2017 – 0,67, у 2018 – 0,63, у 2019 – 0,77, у 2019 – 0,77. 2020 - 0,61. Таким чином, виходячи з запропонованого граничного

значення функції, інвестиційну привабливість ТОВ «Колос» можна назвати задовільною у 2016, 2018, 2020 роках та хорошою в 2017 та 2019 роках.

Для перевірки результатів, отриманих у дослідженні щодо інвестиційної привабливості ТОВ «Колос», використаємо запропоновану дискримінантну модель для діагностики банкрутства Терещенко О.О.:

$$Z = 1,49x_1 + 0,09x_2 + 9,98x_3 + 4,99x_4 + 0,31x_5 + 0,10x_6$$

де x_1 - співвідношення вільного грошового потоку до заборгованості;

x_2 - співвідношення підсумку балансу до заборгованості;

x_3 - співвідношення прибутку до підсумку балансу;

x_4 - співвідношення прибутку до обсягу продажів;

x_5 - співвідношення запасів до обсягу продажів;

x_6 - співвідношення підсумку балансу до підсумку балансу.

Таблиця 3.9

Частинна функція

Показник	2016	2017	2018	2019	2020
к1	0,5945	0,6023	0,6260	0,6896	0,7221
к2	0,4673	0,5994	0,7431	0,6329	0,9675
к3	0,8758	0,8769	0,8568	0,8591	0,7042
к4	0,6468	0,6686	0,6620	0,7620	0,6825
к5	0,3698	0,3792	0,5210	0,7090	0,3936
к6	0,7432	0,7064	0,6569	0,6661	0,4834
к7	0,8081	0,7218	0,6279	0,6438	0,4373
к8	0,9936	0,9938	0,9904	0,9909	0,5314
к9	0,7655	0,8079	0,8328	0,8219	0,5369
к11	0,7621	0,6746	0,6509	0,6819	0,6241
кц	0,4448	0,6220	0,4714	0,8786	0,5969
к12	0,4956	0,7664	0,5774	0,9901	0,9519
к13	0,4300	0,5795	0,4470	0,8059	0,7602
к14	0,3784	0,5590	0,4009	0,7977	0,4489
Функція Харрінгтона	0,5968	0,6666	0,6280	0,7726	0,6090

Якщо $Z > 2$, ТОВ «Колос» не загрожує неплатоспроможність; при значенні $1 < Z < 2$, фінансова стійкість підприємства порушена, але якщо вчасно вжити антикризових заходів, загрози банкрутства немає; за умови що $0 < Z < 1$, існує ризик банкрутства через відсутність заходів з реструктуризації; якщо $Z < 0$, підприємство з великою ймовірністю збанкрутує.

Таблиця 3.10

Розрахунок Z-критерію О. Терещенка для ТОВ «Колос» у 2016-2020 рр.

Показник	2016	2017	2018	2019	2020
x1	-0,02	0,01	0,16	0,15	-0,01
x2	2,55	2,12	1,81	1,87	1,20
x3	0,02	0,07	0,03	0,17	0,04
x4	0,02	0,06	0,02	0,15	0,13
x5	0,42	0,46	0,41	0,32	0,30
x6	1,28	1,11	1,20	1,11	0,33
Z	1,10	1,72	1,35	3,36	1,35

За даними, отриманими за весь період, крім 2019 року, фінансова стійкість підприємства порушена, але розрахункові значення дискримінантної функції ТОВ «Колос» в цілому не суперечать результатам запропонованої моделі.

3.2. Розробка інвестиційного проекту з організації комплексу доробки та зберігання продукції рослинництва

У сучасних умовах господарювання рівень конкурентоздатності аграрного сектору економіки України в першу чергу визначає галузь рослинництва. Визначальна роль рослинництва зумовлюється її винятковим значенням як у харчуванні населення, так і у впливі його на розвиток м'ясного і молочного скотарства, свинарства та птахівництва.

Актуальним способом підвищення конкурентоздатності сільськогосподарських підприємств є доробка і зберігання рослинницької

продукції в умовах підприємства. З цією метою пропонуємо будівництво міні-елеватора на базі діючого сільськогосподарського підприємства. Серед складових міні-елеватора особливу увагу звертаємо на різноманітність ємностей для зберігання, тому що обладнання для сушіння і очищення продукції рослинництва різняться лише в місткостях, процеси розвантаження і відвантаження автоматизовані, а от тип сучасного зерноскладу який відповідає вимогам що до нього ставляться вибрати досить складно. Тому розглянемо типи сучасних зерносховищ, щоб визначити кращі які мають конкурентні переваги над іншими. Адже, зерно протягом тривалого часу можна зберігати лише в типових сховищах, вимоги до яких зумовлені особливостями зерна та насіння. Сучасні зерносховища являють собою спеціалізовані приміщення, здатні забезпечити надійне і тривале збереження насінневих, продовольчих і фуражних фондів зерна за мінімальних витрат праці і засобів, на основі стійкого підтримання прийнятого режиму збереження у відповідності до тривалості зберігання продукту. Крім того, до сховищ пред'являють багато вимог: технологічні, експлуатаційні, будівельні та економічні.

Зібравши врожай сільськогосподарське підприємство здійснює доробку продукції на власному міні-елеваторі, що дозволяє зменшити собівартість цих послуг та підвищити ціну реалізації за рахунок покращення класу зерна та створюються всі передумови для вибору каналу реалізації зерна після доробки та зберігання.

Сільськогосподарське підприємство власник міні-елеватора зберігаючи зерно на давальницьких засадах має можливість збільшити його ефективність, тим самим збільшуючи свій прибуток.

Розрахунок ефективності проекту будівництва міні-елеватора дасть можливість керівнику та головному спеціалісту оцінити можливості та Фінансовий стан ТОВ «Колос» можна відмітити як стійкий, так як на протязі періоду дослідження дане підприємство мало найвищий рейтинг фінансового

стану. Тобто, досліджуване підприємство має достатньо власних коштів для здійснення інвестиційного проекту.

Для виконання міні-елеватором операцій з приймання, доробки, сушіння, зберігання та відвантаження продукції рослинництва потрібно розрахувати необхідну кількість спеціального обладнання для виконання перелічених операцій.

Для забезпечення роботи міні-елеватора необхідна наступна кількість працівників: 2 чол. – вагара, 2 чол. – апаратника обробки зерна, 2 чол. - апаратника зерносушарки, 2 чол. – спостерігача за технологічним процесом, 1 чол. – начальник елеватора та 1 чол. – технолог.

Враховуючи обсяги зерна які досліджуване підприємство буде зберігати, доцільно вибрати зерносховища силосного типу з плоским (потужністю від 7 до 1400 тонн) та конусним днищем (потужністю до 8000 тонн). Так, для зберігання пшениці 1 класу СМВУ 55.13.К45.В12, 3 класу СМВУ 128.20.В12, 4 класу СМВУ 165.17.В12, 6 класу СМВУ 92.08.К45.В12, ячменю СМВУ 110.16.К45.В12, кукурудзи СМВУ 128.18.В12.

Проте, слід враховувати що структура посівних площ змінюється з року в рік, тим самим впливаючи на обсяги зібраних врожаїв різних культур, тому перелік та обсяги культур для зберігання будуть змінюватись.

Необхідну кількість транспортних ліній для приймання зерна з автотранспорту визначимо згідно формули:

$$N_{Л} = \frac{a_{ч} \times 1,2}{Q_{Л} \times K_{R} \times K_{B3}} \text{ при } P^C = \sum P_{Л}^C; \quad (3.3)$$

$$a_{ч} = \frac{a_c \times K_{ч}}{T}; \quad (3.4)$$

$$a_{ч} = \frac{735,2 \times 1,9}{24} = 58,2 \text{ Т/ГОД};$$

$$N_{л} = \frac{58 \times 1,2}{217 \times 1 \times 0,8} = 0,40 \approx 1 \text{ лінія}$$

Для міні-елеватора достатньо 1 транспортної лінії для приймання зерна з автотранспорту як власного, так і давальницького.

Кількість автомобілерозвантажувачів визначимо виходячи з продуктивності автомобілерозвантажувача:

$$Q_{ap} = \frac{Q_{ap}^m \cdot K_n^{ap} \cdot K_{63}}{1,2}; \quad (3.5)$$

$$Q_{ap} = \frac{160 \cdot 1,0 \cdot 0,67}{1,2} = 89,3 \text{ т/год}$$

З розрахованої місткості видно, що для міні-елеватора необхідним є автомобілерозвантажувач марки АВС–50.

Необхідну кількість автомобільних вагів розрахуємо за наступною формулою:

$$N_g = 0,000666 \cdot \frac{A \cdot K_d \cdot K_z \cdot t}{Pr \cdot G_a}; \quad (3.6)$$

$$N_g = 0,000666 \cdot \frac{14703,6 \cdot 1,6 \cdot 1,9 \cdot 3}{20 \cdot 10} = 0,44$$

З розрахунку встановлено, що для міні-елеватора потрібно 1 комплект автомобільних вагів РС-60ц15Ас.

Число сепараторів основного очищення визначимо за формулою:

$$N_c = \frac{Q_c}{Q_{cn}}; \quad (3.7)$$

$$Q_c = \frac{0,04}{Pr} \cdot \left(\frac{A_1}{K_1} + \frac{A_2}{K_2} + \dots + \frac{A_n}{K_n} \right); \quad (3.8)$$

$$Q_c = \frac{0,04}{20} \cdot \frac{14703,6}{0,64} = 45,9 \text{ т/год}$$

Q_{cn} – паспортна продуктивність сепаратора, т/год.

$$N_c = \frac{45,9}{100} = 0,46 \text{ шт.}$$

З цього слідує, що для міні-елеватора потрібно один сепаратор марки БСХ - 16.

Кількість сушарок встановимо розрахувавши обсяг сушіння зерна для підприємства:

$$A_{c \text{ нідн}}^p = 0,8 \cdot A_{\text{нуд}}^a \cdot K_{\text{в}} \cdot K_{\text{к}}^3 \cdot K_{\text{нс}}; \quad (3.9)$$

$$A_{c \text{ нідн}}^p = 0,8 \cdot 14703,6 \cdot 1,0 \cdot 1,25 \cdot 1,0 = 14703,6 \text{ пл. т}$$

Розрахункову масу зерна, що може просушити зерносушарка за період заготівель визначимо за формулою:

$$A_c^{3/c} = 20,5 \cdot Q_{3/c} \cdot K_{\text{неп}} \cdot Pr \cdot K_{\text{д}}; \quad (3.10)$$

$$A_c^{3/c} = 20,5 \cdot 25 \cdot 1,0 \cdot 20 \cdot 0,8 = 8200 \text{ пл. т}$$

Проведений розрахунок показав, що для міні-елеватора необхідна 1 сушарка марки ДСП – 25.

Розрахунок кількості норій та транспортерів для виконання операцій, за часом, проводимо відповідно до таблиці 3.11.

Згідно проведених розрахунків необхідно встановити два транспортера марки КСГ-500 та одну норію марки Н-20.

Таблиця 3.11

Розрахунок кількості норій для виконання операцій, що співпадають за часом

Операції, що співпадають у часі	Розрахункова формула	Кількість норій, транспортерів при $Q_{\min}$
Приймання зерна з автотранспорту	$T_n^a = \frac{A_{из}^a}{Q \cdot K_g \cdot K_n}$	$T_n^a = \frac{87,4}{100 \cdot 0,85 \cdot 0,8} = 1,3$
Подача зерна після сушіння на основне очищення	$T_n^e = \frac{A_{cc}}{24 \cdot Q \cdot K_g}$	$T_n^e = \frac{1708}{24 \cdot 100 \cdot 0,85} = 0,84$
Всього транспортерів	$\sum T$	2,14
Забирання зерна після основного очищення в склади	$n_n^{oc} = \frac{A_{oc}}{24 \cdot Q \cdot K_g}$	$n_n^{oc} = \frac{452}{24 \cdot 100 \cdot 0,85} = 0,22$
Всього норій	$\sum n$	0,22

В табл. 3.12 узагальнимо необхідне технологічне обладнання і його вартість.

Таблиця 3.12

Необхідне обладнання для функціонування міні-елеватора

Показник	Вартість, тис. грн.
Автомобілерозвантажувач марки АВС-50	26,3
1 комплект автомобільних вагів РС-60ц15Ас	87,5
Сепаратор марки БСХ - 16	31,8
1 сушарка марки ДСП – 25	76,9
Два транспортера марки КСГ-500	329,0
Норія марки Н-20	37,6
Всього інвестицій	589,1

Період окупності – це час, необхідний для того, щоб початкові капіталовкладення принесли вигоду від проекту. Прибуток відноситься до

чистого доходу, що залишився після сплати податків плюс амортизація (а іноді і процентний дохід). Термін окупності, як правило, починається з періоду будівництва, коли здійснюються початкові капітальні вкладення (з урахуванням і без урахування земельних і комунальних витрат).

На основі надходження реальних грошей та прийнятої рентабельності інвестицій (20%) розраховуються показники ефективності проекту (табл. 3.13). Рішення прийняти проект можливе лише на основі аналізу критеріїв ефективності проекту.

Таблиця 3.13

Показники ефективності організації комплексу доробки та зберігання продукції рослинництва в ТОВ «Колос»

Показник	Рік проекту					
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Початкові інвестиції, тис. грн.	-589,1	-	-	-	-	-
Приріст прибутку, тис. грн.	0	325,4	325,4	325,4	325,4	325,4
Амортизаційні відрахування, тис. грн.	-	49,09	49,09	49,09	49,09	49,09
Чистий грошовий потік, тис. грн.	0	374,49	374,49	374,49	374,49	374,49
Коефіцієнт дисконтування (при ставці дисконтування 25 %)	1	0,8000	0,6400	0,5120	0,4096	0,3277
Дисконтований чистий грошовий потік, тис. грн.	-589,1	299,59	239,67	191,74	153,39	122,72
Кумулятивний грошовий потік, тис. грн.	-589,1	-289,51	-49,83	141,91	295,30	418,02

Чистий дисконтований доход (ЧДД) – абсолютний показник, який є основним показником, що характеризує абсолютне збільшення капіталу підприємства.

$$\text{ЧДД} = \sum_{t=0}^t \frac{R_t - Z_t}{(1 + d)^t}, \quad (3.11)$$

де R_t – результати, яких досягають на t -му кроці розрахунку; Z_t – затрати, які здійснюються на тому ж етапі; t – тривалість розрахункового періоду; d – постійна норма дисконту (для інвестора – норма доходу на капітал).

На основі розрахунків, наведених у табл. 3.13, визначимо NPV як суму фактичних грошових потоків, дисконтованих за 5 років:

$$NPV = -589,1 + 299,59 + 239,67 + 191,74 + 153,39 + 122,72 = 418,02 \text{ тис. грн.}$$

Індекс прибутковості є відносним показником, який характеризує питому прибутковість капіталу і являє собою відношення суми цих ефектів до вартості капітальних вкладень.

$$ID = 1007,12 / 589,1 = 1,71$$

Внутрішня норма прибутку (ВНД) — це ставка дисконтування d , при якій величина індукованих ефектів (NPV) дорівнює індукованим інвестиціям.

$$ВНД = 25 + \frac{418,02}{418,02 - (-24,47)} \times (60 - 25) = 56,88 \%$$

Термін окупності капітальних вкладень (СО) — мінімальний інтервал часу від початку проекту (початку інвестицій), протягом якого витрати, пов'язані з проектом, покриваються сукупними результатами його реалізації.

$$C = 3 + (191,74 - 141,91) / 191,74 = 3,26 \text{ роки}$$

На основі отриманих даних оцінимо показники рентабельності цього проекту, які представлені в таблиці 3.14.

Таблиця 3.14

Оцінка індикаторів економічної ефективності проекту

ЧДД, тис. грн.	418,02
Індекс доходності	1,710
Внутрішня норма доходності (ВНД), %	56,88
Термін окупності проекту, років	3,26

Проект вважається доцільним до впровадження за умови, що: поточна вартість перевищує інвестиції; термін окупності проекту не перевищує терміну експлуатації; індекс доходності більше одиниці (якщо попередні умови підтверджуються). З цього можна зробити висновок, що даний проект є доцільним, оскільки: NPV перевищує суму інвестицій на 418,02 тис. грн., термін окупності проекту – 3,26 року, індекс рентабельності – 1,71.

Проаналізуємо ефективність ТОВ «Колос» з урахуванням пропонованих заходів (табл. 3.15). Використання пропонованих заходів дозволить підвищити ефективність господарювання і дозволить збільшити рентабельність діяльності підприємства на 8,5 відсоткові пункти.

Таблиця 3.15

Показники ефективності діяльності ТОВ «Колос» з урахуванням пропонованих заходів

Показник	2020	Проект	Зміна проекту проти 2020	
			абсолютна	відносна
Приходиться в розрахунку на 100 га сільськогосподарських угідь, тис. грн: виробничих витрат	481,6	471,6	-10,0	97,9
вартості основних засобів	1054,6	1081,0	26,4	102,5
Отримано в розрахунку на 100 сільськогосподарських угідь, тис. грн.: валової продукції, тис. грн.	461,9	496,1	34,2	107,4
валового доходу, тис. грн.	570,0	615,0	45,0	107,9
прибутку, тис. грн.	88,3	126,7	38,4	143,5
Річна продуктивність праці, тис. грн./особу	223,7	241,3	17,6	107,9
Фондовіддача, грн/грн.	43,8	45,9	2,1	104,8
Норма прибутку, %	8,38	11,72	3,3	x
Рівень рентабельності, %	18,34	26,87	8,5	x

Для доцільності здійснення проекту необхідно оцінити всі ризикові ситуації, які можуть бути викликані внутрішніми або зовнішніми факторами. Основними зовнішніми факторами, що впливають на ефективність інвестицій у даний проект, є ринковий рівень цін, як на матеріальні ресурси, так і на готову продукцію, а також обсяг реалізації. Отже враховуючи всі показники ми можемо стверджувати, що даний проект ефективний і окупний на четвертому році існування проекту.

Висновки до третього розділу

1. Для дослідження доцільності розробки інвестиційного проекту було проведено аналіз інвестиційної привабливості ТОВ «Колос». Запропоновано альтернативний підхід до визначення рівня інвестиційної привабливості підприємства на основі використання узагальнюючої функції бажаності Харрінгтона. Для функції бажаності Харрінгтона розроблено градації рівня інвестиційної привабливості підприємства від відмінного рівня до критичного.

2. Розглянуті різноманітні методики оцінки рівня інвестиційної привабливості підприємств. Інструментарій, який може бути використаний виконавцем аналізу інвестиційної привабливості для обробки вхідної фінансової інформації, широко представлений в літературі з питань фінансового аналізу низкою формалізованих методик, які відповідно до специфіки їх загальних характеристик, можна об'єднати у три групи: ранжирування фінансових показників і коефіцієнтів; розрахунок інтегрального показника інвестиційної привабливості підприємства - об'єкта дослідження; порівняння розрахункових показників з еталонними величинами.

3. Досліджено, що актуальним способом підвищення конкурентоздатності сільськогосподарських підприємств є доробка і зберігання рослинницької продукції в умовах підприємства. З цією метою пропонуємо інвестиційний

проект з будівництва міні-елеватора на базі діючого сільськогосподарського підприємства. Вартість необхідного обладнання для функціонування міні-елеватора становить 589,1 тис. грн. На основі розрахованих показників окупності можна зробити висновок, що даний проект є доцільним, так як: значення чистої теперішньої вартості перевищує суму інвестицій на 418,02 тис. грн., період окупності проекту складає 3,26 років, індекс доходності складає 1,71.

ВИСНОВКИ

1. Інвестиційна діяльність підприємства – це цілеспрямований процес створення необхідних інвестиційних фондів, збалансованих за обраними параметрами інвестиційної програми (інвестиційного портфеля), на основі вибору об'єктів ефективного інвестування та гарантії їх реалізації. Управління інвестиційною діяльністю підприємства – це процес відбору, обґрунтування та залучення інвестиційних ресурсів для реалізації інвестиційної політики підприємства, спрямованої на збільшення доходів, підвищення добробуту власників і працівників, підвищення економічного потенціалу, конкурентоспроможності, підвищення рівня економічного потенціалу, підвищення конкурентоспроможності підприємства.

2. Дослідження теми дипломної роботи проводилося за матеріалами ТОВ «Колос». Оцінка діяльності даного підприємства показала, що рівень ресурсного забезпечення ТОВ «Колос» зменшився, про що свідчать зниження чисельності працівників та вартості основних засобів на 23,5 та 4,8 %, відповідно. При цьому рівень матеріальних витрат в розрахунку на одиницю площі збільшився на 30,1 %, що спричинено зростанням цін на насіння, добрива та ПММ. Не зважаючи на вказані фактори ефективність роботи даного підприємства за період 2016-2020 рр. зростає. Так, продуктивність праці збільшилася в 3,5 рази, за рахунок значного зростання валового виробництва. Перевищення приросту прибутку над зростанням суми витрат обумовило приріст рентабельності на 8,16 відсоткові пункти. Прибуткова діяльність підприємства свідчить, що дана організація має фінансові можливості для здійснення інвестиційної діяльності.

3. Наразі ТОВ «Колос» не має чітко визначеної системи стратегічних цілей. На основі оцінки середовища підприємства основними цілями були визначені: оптимізація виробничої структури, з врахуванням екологізації

ґрунтів; організація ефективної маркетингової роботи на підприємстві; формування ефективного кадрового потенціалу з розробкою системи мотивації; вдосконалення технічного та технологічного забезпечення, для чого необхідно проводити інвестиційну діяльність та оновлювати технічний стан підприємства.

4. Успішний розвиток ТОВ «Колос» можливий лише на основі ефективних інвестиційних проектів та рішень. Ефективність інвестицій формується переважно на етапі їх планування та проектування. Тому управління цією ефективністю вимагає від підприємства наукової оцінки інвестиційних рішень і вибору найбільш підходящого. Відповідно до ієрархії складових стратегічного відбору цілей розвитку ТОВ «Колос», управління ефективністю інвестицій має включати оцінку та вибір їх варіантів відповідно до: загальних стратегічних цілей його розвитку; функціональні стратегії - операційні, фінансові, інвестиційні, інноваційні та інші; інвестиційна політика; інвестиційних програм та згідно з чинним планом звітності. Найвищий рівень обґрунтованості вибору стратегічних інвестиційних цілей досягається за допомогою методології проектного аналізу, яка передбачає розробку інвестиційних проектів та бізнес-планів.

5. Для дослідження доцільності розробки інвестиційного проекту було проведено аналіз інвестиційної привабливості ТОВ «Колос». Запропоновано альтернативний підхід до визначення рівня інвестиційної привабливості підприємства на основі використання узагальнюючої функції бажаності Харрінгтона. Для функції бажаності Харрінгтона розроблено градації рівня інвестиційної привабливості підприємства від відмінного рівня до критичного. Розглянуті різноманітні методики оцінки рівня інвестиційної привабливості підприємств. Інструментарій, який може бути використаний виконавцем аналізу інвестиційної привабливості для обробки вхідної фінансової інформації, широко представлений в літературі з питань фінансового аналізу низкою формалізованих методик, які відповідно до специфіки їх загальних

характеристик, можна об'єднати у три групи: ранжирування фінансових показників і коефіцієнтів; розрахунок інтегрального показника інвестиційної привабливості підприємства - об'єкта дослідження; порівняння розрахункових показників з еталонними величинами.

6. Досліджено, що актуальним способом підвищення конкурентоздатності сільськогосподарських підприємств є доробка і зберігання рослинницької продукції в умовах підприємства. З цією метою пропонуємо інвестиційний проект з будівництва міні-елеватора на базі діючого сільськогосподарського підприємства. Вартість необхідного обладнання для функціонування міні-елеватора становить 589,1 тис. грн. На основі розрахованих показників окупності можна зробити висновок, що даний проект є доцільним, так як: значення чистої теперішньої вартості перевищує суму інвестицій на 418,02 тис. грн., період окупності проекту складає 3,26 років, індекс доходності складає 1,71.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безп'ята І. В. Інвестиційне забезпечення аграрного сектора економіки: монографія. МНАУ. 2016. 79 с.
2. Берляк Г.В., Магнушевська Т. М. Формування інвестиційних ризиків під впливом пандемії Covid-19 в Україні. Інноваційна економіка. 2021. № 3-4. С. 40-45.
3. Билопольский Н. Г., Малыгина В. Д., Цыбульская Л. А. Обеспечение эффективности управления промышленными предприятиями Украины в условиях реформирования экономики : монография. Донецк : ДонНУЭТ, 2008. 196 с.
4. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент : учеб. курс. Киев : Эльга ; Ника-Центр, 2004. 550 с.
5. Бобиль В.В., Гненний О. М., Пивоварова Г.Б. До питання оцінки ефективності інвестицій в умовах ризику. Ефективна економіка. 2021. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2021_4_4. (дата звернення 08.12.2021).
6. Бояринова К. О. Невизначеність та ризику в управлінні реалізацією інвестиційно-інноваційних проектів підприємств. Економіка та держава. 2020. № 2. С. 4-9.
7. Бражник Л. В. Стан і тенденції інвестиційної діяльності аграрного сектора економіки в Україні. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2021. № 5. С. 120-126.
8. Буреннікова Н. В., Ярмоленко В.О. Результативність функціонування складних економічних систем аграрного спрямування. Монографія. Вінниця. ВНАУ. 2017. 168 с.
9. Бурій С.А., Мацеха Д.С. Антикризове управління та управлінські рішення проблеми підприємств малого бізнесу : монографія. Хмельницький : Тріада-М, 2006. 93 с.

10. Василенко В. А. Менеджмент устойчивого развития предприятия: монографія. Киев: Центр учебной литературы, 2005. 648 с.
11. Вдовічен А.А., Вдовічена О. Г., Боднараш І. І. Особливості інвестування в умовах пандемії. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. 2020. Вип. 4. С. 21-33.
12. Виноградчий В.І., Якимець Б.Я., Тарасенко А.С. Менеджмент як процес ухвалення організаційно-управлінських рішень. Сучасні питання економіки і права. 2020. Вип. 1. С. 10-14.
13. Вініченко І.І., Самілик Т. М., Олексюк В. О. Бізнес-процеси в теорії інвестиційної діяльності підприємств. Агросвіт. 2021. № 18. С. 22-27.
14. Воронков Д.К., Погорелов Ю.С. Розвиток підприємства: управління змінами та інновації : монографія. Харків : АдвАтм, 2009. 436 с.
15. Воронов О.І. Теорія і практика прийняття державно-управлінських рішень в індетермінованих умовах : монографія. Одеса : Астропринт, 2017. 272 с.
16. Гевко О.Б., Шведа Н.М. Стратегічне управління: Навчальний посібник. Для студентів усіх форм навчання напряму 6.030601 «Менеджмент». Тернопіль ФОП Паляниця В. А., 2016. 152 с.
17. Гончарова Л.О. Підвищення ефективності прийняття управлінських рішень на виробничому рівні. Економіка будівництва і міського господарства. 2013. Т. 9. № 1. С. 41-46.
18. Горященко Ю. Г. Чинники впливу на розвиток інноваційно-інвестиційної діяльності суб'єктів малого бізнесу. Молодий вчений. 2021. № 4(2). С. 297-302.
19. Гречкосій І.Д., Осичка О.В., Ясинська С.Ю. Моделювання як інструмент стратегічного управління ефективним економічним оздоровленням сучасного підприємства. Вісник соціально-економічних досліджень. 2020. № 3-4. С. 74-87.

- 20.Гриньова В. М., Коюда В. О., Лепейко Т. І., Коюда О. П. Інвестування : навч. посіб. Харків : ВД «ІНЖЕК», 2005. 664 с.
- 21.Гудзь О.Є. Маркетингові аспекти стратегічного управління інноваційним розвитком підприємства. Економіка. Менеджмент. Бізнес. №4 (22), 2017. С. 5-11.
- 22.Гудзь О.Є. Щербина В.В. Стратегічні напрями формування конкурентних переваг підприємств. Економіка. Менеджмент. Бізнес. №3 (25), 2018. С. 58-64.
- 23.Гуляєва Н., Вавдійчик І. Інвестиційна активність підприємств: джерела відновлення. Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. 2021. № 4. С. 36-55.
- 24.Гуторов О. І. Інвестиційний менеджмент : курс лекцій. Харків : ХНАУ, 2014. 203 с.
- 25.Даниленко В.В. Управління плануванням оцінки потреб при розробці інвестиційного проекту сільськогосподарської організації. Вчені записки університету «КРОК». Серія : Економіка. 2020. Вип. 1. С. 105-111.
- 26.Державна служба статистики України. Офіційний сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>. (дата звернення 15.12.2021).
- 27.Ершова Н.М., Скрипник В.П. Экономико-математические методы и модели принятия решений в условиях определенности, неопределенности и риска : монография. Днепропетровск : ПГАСА, 2011. 349 с.
- 28.Єпіфанова І.Ю., Войнаренко М.П. Управління інвестиційною діяльністю промислових підприємств : монографія. Вінниця : ВНТУ, 2011. 188 с
- 29.Загородній А. Г., Вознюк Г. Л. Менеджмент реальних інвестицій : навч. посіб. Львів : Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2005. 714 с.
- 30.Запорожець Г. В. Теоретико-методичні засади управління інвестиційними ресурсами організації. Бізнес Інформ. 2020. № 4. С. 433-439.

31. Зюський А.А. Оценка эффективности управленческих решений: монография. Санкт-Петербург: издательство Санкт-Петербургского университета управления и экономики, 2012. 148 с.
32. Квятковська Л.А., Івко А.В. Система моніторингу ринку при прийнятті ефективного управлінського рішення. Економіка та держава. 2021. № 3. С. 118-124.
33. Кислюк О.С., Долгальова О.В. Управління інвестиційною діяльністю підприємства: сутність, особливості та механізм. Збірник наукових праць Донбаської національної академії будівництва і архітектури. 2019. № 4. С. 75-81.
34. Клебанова Т. С., Кизим М. О., Черняк О. І. Математичні методи і моделі ринкової економіки: навч. посіб. Харків: ІНЖЕК, 2010. 456 с.
35. Ковальчук С.В. Стратегічний маркетинг: навчальний посібник. Хмельницький : ХНУ, 2010. 291 с.
36. Кондратенко Н.О., Новіков Д.А. Теоретико-методичне забезпечення прийняття управлінських рішень для підприємств промислового комплексу. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Економіка. 2020. № 19. С. 51-56.
37. Кондратенко Н.О., Трагнюк О.Я. Удосконалення механізму управління інвестиційною діяльністю суб'єктів господарювання. Бізнес Інформ. 2021. № 3. С. 194-201.
38. Кононова О.Є., Власенко Ю.Г. Особливості та оптимізація стратегічного управління вітчизняними підприємствами на засадах зарубіжного досвіду. Причорноморські економічні студії. 2020. Вип. 58(1). С. 42-48.
39. Корецька Н.І., Фещук А., Томша Х. Оцінка якості управлінських рішень на підприємстві. Економічний форум. 2021. № 2. С. 88-100.
40. Короход Я. Д. Психологічні аспекти прийняття рішень в умовах ризику. Габітус. 2021. Вип. 21. С. 146-150.

41. Косач І. А. Концептуальні засади політики управління інвестиційним потенціалом сільського господарства. Науковий вісник Полісся. 2019. № 2. С. 126-131.
42. Котлер Ф., Армстронг Г., Сондерс Дж., Вонг В. Основы маркетинга. пер. с англ. 2-е европ. изд. М., СПб, К. : Изд. дом «Вільямс». 1999. 1056 с.
43. Кредісов А. І., Панченко Є. Г., Кредісов В.А. Менеджмент для керівників: підручник. Київ: Т-во Знання, 2004. 130 с.
44. Кривов'язюк І. В. Інвестиційна діяльність підприємства: сутність, методика аналізу та шляхи підвищення її ефективності. Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. 2018. Вип. 31. С. 83-90. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2018_31_19 (дата звернення 10.12.2021)
45. Кривов'язюк І. В. Економічна діагностика підприємства: теорія, методологія та практика застосування: монографія. Луцьк : Надстир'я, 2007. 259 с.
46. Кропивко М. Ф. Методика управління інвестиціями сільськогосподарських підприємств. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2020. № 6. С. 140-144.
47. Кропивко М.Ф., Кісіль М.І. Теоретичні засади і методичні підходи до формування стратегії управління ефективністю інвестицій фермерського господарства. Економіка АПК. 2021. № 1. С. 6-14.
48. Крюкова І. О. Пріоритети розвитку інвестиційної діяльності в аграрному секторі України у контексті сучасних європейських тенденцій. Інноваційна економіка. 2021. № 1-2. С. 12-19.
49. Куденко Н.В. Стратегічний маркетинг : навч. посіб. / Н.В. Куденко. К. : КНЕУ, 2006. 152 с.
50. Кузьменко О. Етапи формування інвестиційної політики. Розвиток форм і методів сучасного менеджменту в умовах глобалізації: Матеріали 9-ї Наук.-

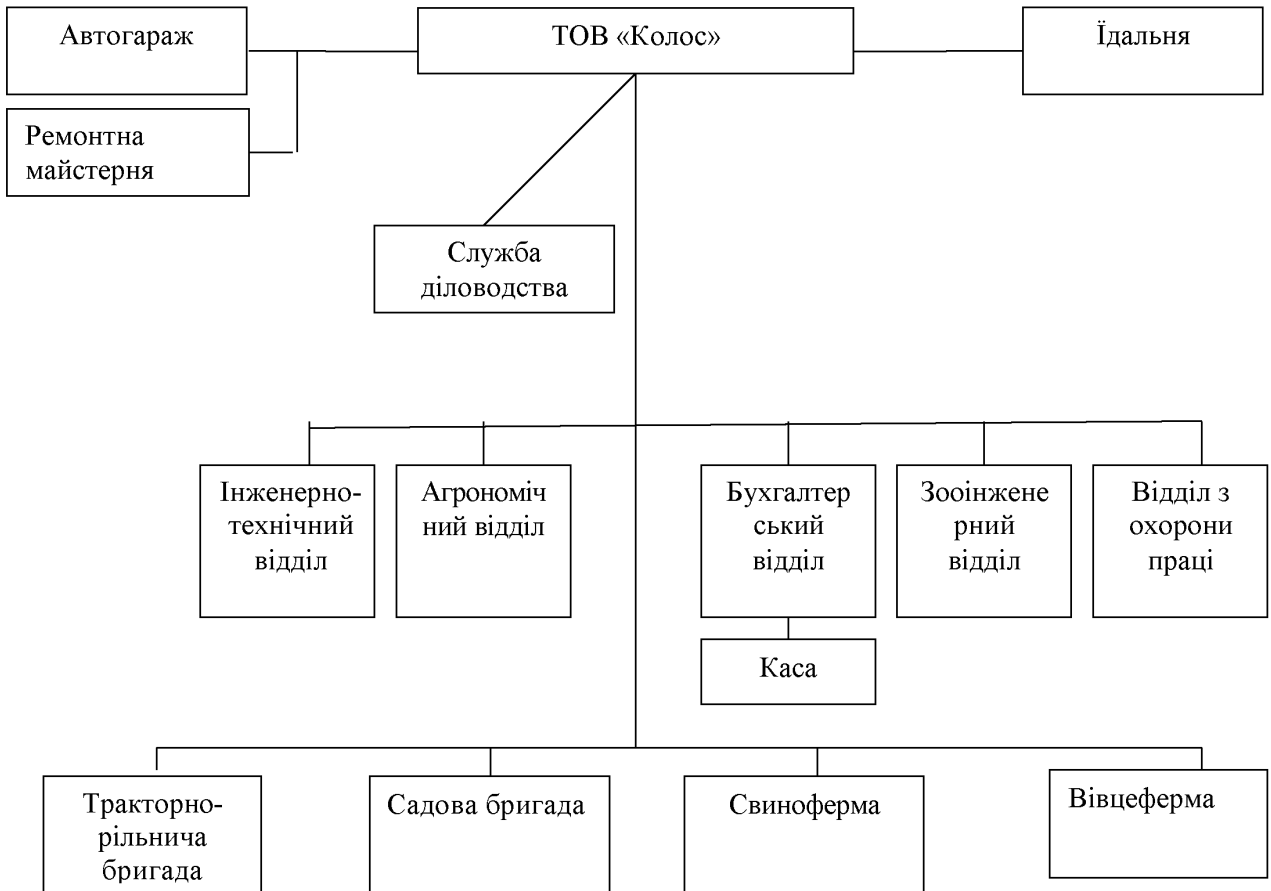
- практ. Інтернет-конф. Дніпро, 20-21 .11.2021 : тези доповідей (Том 1).
Дніпро: Поліграфічний відділ ДДАЕУ, 2021. С. 96-98.
- 51.Лащик І.І., Віблій П.І. Стан та тенденції розвитку інвестиційної діяльності вітчизняних підприємств. Галицький економічний вісник. 2021. № 3. С. 71-78.
- 52.Логутова Т.Г., Анисимова О.Н., Бессонова С.И. Формирование инвестиционных ресурсов промышленных предприятий Украины: монография. Мариуполь: ПГТУ, 2009. 265 с.
- 53.Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 472 с.
- 54.Маказан Є. В. Основи методології стратегічного управління. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2018. Вип. 17(1). 145-148.
- 55.Мальцева А. М. Моделювання як засіб прийняття управлінських рішень. Економіка та держава. Серія: Державне управління. 2020. № 1. С. 34-36.
- 56.Мацибора Т. В. Інвестиції як основа зростання аграрної економіки України. Економіка АПК. 2021. № 6. С. 68-78.
- 57.Мельник В. І., Романащенко О. А., Циганенко М. О., Романащенко І. О. Інвестиційна діяльність в АПВ. Інженерія природокористування. 2021. № 2. С. 88-93.
- 58.Мельник С.І., Свиноус І. В., Шевчук Г. В., Трофімова Г. В., Зубченко В. В. Удосконалення заходів державної підтримки інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств в умовах трансформаційних процесів. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 21. С. 10-16.
- 59.Мельник С.І., Свиноус І.В., Фурман І.В., Трофімова Г.В., Інвестиційна діяльність сільськогосподарських підприємств в умовах трансформаційних процесів. Економіка та держава. 2021. № 11. С. 14-19.

60. Мишко О.А., Камінська І. М. Особливості управління інвестиційною діяльністю виробничих підприємств в умовах економічної глобалізації. Економічний форум. 2021. № 1. С. 142-147.
61. Олейникова О.О. Сучасний інструментарій управління стратегічним розвитком підприємства. Економіка. Фінанси. Право. 2020. № 5(2). С. 36-39.
62. Паньков О.Б. Побудова механізму управління інвестиційною діяльністю підприємства. Причорноморські економічні студії. 2019. Вип. 44. С. 54-57.
63. Паньков О.Б. Управління інвестиційною діяльністю як базовий складник економічної безпеки підприємства. Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво. 2020. № 4. С. 90-93.
64. Пересада А.А., Смірнова О.О., Онікієнко С.В., Ляхова О.О. Інвестування : навч.-методичн. посіб. для самостійного вивчення дисципліни. Київ : КНЕУ, 2001. 251 с.
65. Пісковець О. В. Теоретичні аспекти управління інвестиційною діяльністю на підприємстві в сучасних умовах. Економіка. Менеджмент. Бізнес. 2019. № 4. С. 111-115.
66. Плахотнікова Л.О., Булах Т.М. Особливості забезпечення інвестиційної привабливості підприємства. Статистика України. 2021. № 1. С. 26-33.
67. Подлевська О.М., Савіна Н.Б. Підприємництво та інвестиційна діяльність в Україні в умовах карантинних обмежень. Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки. 2020. Вип. 4. С. 258-268.
68. Подрядов Д.С., Федосова А.О., Лягодієнко В.В. Проблемні аспекти створення ефективної команди проекту. Науковий вісник МДУ ім. В.О. Сухомлинського. 2014. Випуск 5(101). С. 61-64.
69. Поясник Г.В. Аналіз методичних підходів до оцінювання інвестиційної привабливості підприємства. Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. 2021. № 1. С. 133-141.

- 70.Сімкова Т.О., Байда О.К. Формування системи управління інвестиційною діяльністю підприємства. Ефективна економіка. 2020. № 12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_12_71/ (дата звернення 08.12.2021).
- 71.Сімонова М. В. Оцінка інвестиційної привабливості України на основі аналізу методик, розроблених провідними міжнародними організаціями. Вісник Житомирського державного технологічного університету. 2012. № 1 (59). С. 283-287.
- 72.Сливінська О.Б. Методичні підходи до аналізу економічної ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності зерновиробництва. Агросвіт. 2015. № 9. С. 22-26.
- 73.Солоха Д.В., Белякова О.В. Управління інвестиційно-інноваційною діяльністю в системі бізнес-планування підприємств України. Менеджер. 2020. № 2. С. 127-139.
- 74.Стеблюк Н.Ф. Використання економіко-математичного методу оптимального розв'язку задачі моделювання інвестиційних процесів. Економічний вісник Дніпровського державного технічного університету. 2020. № 1. С. 47-52.
- 75.Феєр О.В. Управління інвестиціями як складова інвестиційного механізму підприємства. Економіка і суспільство. 2016. Вип. 5. С. 256-259.
- 76.Шевченко Л. Методи моделювання інвестиційних процесів. Modeling the development of the economic systems. 2021. № 2. С. 62-65.
- 77.Шуст О.А., Гринчук Ю.С. Удосконалення заходів державного стимулювання інвестиційної діяльності в підвищення родючості ґрунтів. Інноваційна економіка. 2021. № 1-2. С. 126-130.

Організаційна структура ТОВ «Колос»

Структура управління ТОВ «Колос»

